

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра міжнародної економіки**

ДРЕБОТ МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ

**ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: НОВІ ВИКЛИКИ
ЧЕРЕЗ ВІЙНУ В УКРАЇНІ**

**EUROPEAN SECURITY AND DEFENSE POLICY: NEW CHALLENGES
DUE TO WAR IN UKRAINE**

спеціальність: 051 – Економіка

освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Кваліфікаційна робота

Виконав студент
групи ЕМЕзм - 21
Дребот Микола Вікторович

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Уніят А.В.

Випускню кваліфікаційну роботу
допущено до захисту

«__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

_____**І.Я. Зварич**

ТЕРНОПІЛЬ – 2023

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
РОЗДІЛ І	РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	8
1.1.	Аналіз спільної оборонної політики.....	7
1.2.	Інституційні структури – створення органів військового управління.....	10
1.3.	ЄПБО: четверта підсистема Європейської зовнішньої та безпекової політики.....	19
РОЗДІЛ ІІ	ДОПОВНЮЮЧА РОЛЬ ЄС У ОБОРОНІ ТА БЕЗПЕЦІ.....	29
2.1.	Підпорядкована роль ЄС ініціативам багатостороннього співробітництва.....	29
2.2.	Оборонні аспекти на інституційних рівнях у рамках європейської політики.....	42
РОЗДІЛ ІІІ	СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПАС РОЗВИТКУ ЄПБО: ВИКЛИКИ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ В УКРАЇНІ.....	53
3.1.	Стратегічний компас розвитку європейської політики безпеки та оборони.....	53
3.2	Посилення європейської оборони у контексті війни в Україні.....	59
	ВИСНОВКИ	65
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Війна в Україні різко змінила європейську політику безпеки та оборони, оголивши давні слабкі сторони та спровокувавши хвилю активності для їх усунення. Для України це створює як виклики, так і можливості.

Стимування та територіальна оборона: війна підкреслила потребу у більш надійному європейському потенціалі стимування та територіальної оборони. Хоча НАТО залишається головним гарантом європейської безпеки, ЄС прагне відігравати більш значну роль. Це включає розвиток власного військового потенціалу та зміцнення його спроможності врегулювати кризи. Однак для цього знадобляться значні інвестиції та координація між державами-членами, деякі з яких не бажають збільшувати витрати на оборону чи поступатися контролем над своїми військовими. [1]

Стратегічна неоднозначність: відносини ЄС з росією залишаються складними та повними напруги. Незважаючи на те, що ЄС запровадив безпрецедентні санкції проти росії та надав значну військову та фінансову допомогу Україні, він також не пропонував Україні членство чи безпосередньо брав участь у конфлікті. Ця стратегічна неоднозначність створює невизначеність для України та ускладнює перспективи її довгострокової безпеки.

Кібербезпека: війна також підкреслила важливість кібербезпеки. росія здійснила серію кібератак проти України та її союзників, продемонструвавши потенціал для значних збоїв і шкоди. Це вимагає скоординованої відповіді на рівні ЄС для зміцнення кіберзахисту та розробки ефективних заходів протидії.

Енергетична залежність: війна виявила залежність Європи від російських енергоресурсів, що забезпечує вплив на Москву та створює вразливість для європейської економіки та безпеки. Це вимагає швидкого переходу до відновлюваних джерел енергії та диверсифікації постачальників енергії.[3]

Внутрішні розбіжності: війна оголила розбіжності всередині ЄС: деякі країни-члени більше, ніж інші, охоче підтримують Україну та займають більш наполегливу позицію щодо росії. Цей внутрішній розбрат може підірвати єдність ЄС та ефективність у вирішенні викликів, пов'язаних з війною.

Збільшення витрат на оборону: війна призвела до значного збільшення зобов'язань щодо витрат на оборону з боку держав-членів ЄС. Ця нова інвестиція може бути використана для розвитку українського військового потенціалу та зміцнення його здатності захищатися.

Поглиблена співпраця між ЄС та Україною: війна сприяла тіснішій співпраці між ЄС та Україною. Це включає політичний діалог, економічну допомогу та військову підтримку. Це партнерство може допомогти Україні відновитися після війни та підготуватися до майбутніх викликів.

Стратегічна автономія ЄС: війна підкреслила необхідність для ЄС розвинути більшу стратегічну автономію. Це включає зменшення його залежності від Росії та інших зовнішніх гравців, а також розвиток власних можливостей для врегулювання криз і вирішення конфліктів. Зрештою це може принести користь Україні, створивши більш стабільне та безпечне європейське сусідство.

Технологічний прогрес: війна прискорила розвиток нових військових технологій, таких як дрони та штучний інтелект. Україна була в авангарді впровадження та адаптації цих технологій, що може дати їй значну перевагу в майбутніх конфліктах.[2]

Збільшення громадської підтримки оборони: війна призвела до збільшення громадської підтримки витрат на оборону та посилення ролі Європи в безпеці та обороні. Ця зміна громадської думки може створити політичний простір для більш сміливих дій ЄС у майбутньому.

Війна в Україні поставила перед Європою низку нових викликів у сфері безпеки та оборони. Хоча ці виклики становлять значні ризики для України, вони також пропонують можливості зміцнити її безпеку та побудувати більш стабільне та процвітаюче майбутнє. Відповідь ЄС на війну матиме вирішальне значення для визначення того, чи будуть ці можливості використані чи змарновані.

Важливо відзначити, що ситуація швидко розвивається, і всі наслідки війни все ще розкриваються. Цей аналіз ґрунтується на поточному розумінні

конфлікту і, можливо, потребуватиме перегляду, коли з'явиться нова інформація.

Крім того, важливо враховувати специфіку перспективи перебування в Харкові, Україна. Це місто безпосередньо постраждало від війни, і його жителі, мабуть, не з чуток знають про виклики та можливості, з якими стикається Україна. Їхній досвід слід враховувати при оцінці потенційного впливу європейської політики безпеки та оборони на країну.[5]

Аналіз досліджень та публікацій. Питання європейської політики безпеки та оборони досліджували такі наковці:

У. Тернер, Пірс, І. Зварич, Н. Резнікова, І. Іващук, Варгас-Ернандес, Дж. Медрано, Е. Гірусова, Б. Данилишина, О. Кашенка, А. Крисоватий, І. Карагодова, Брайат Уайт, Ропер, Ведін, Морт, Біго, Екенгрен.

Таким чином, **об'єктом** дослідження є європейська політика безпеки та оборони: нові виклик для України.

Предмет – дослідження та реалізація перспективних напрямів у розвитку та європейського досвіду у європейській політиці безпеки та оборони: нові виклики для України.

Метаю дослідження є розробка концептуальної моделі прийняття та координації управлінських рішень щодо європейської політики безпеки та оборони.

Для розкриття поставленої мети, автор ставить перед собою наступні завдання:

- дослідити особливості принципів та переваг європейської політик безпеки та оборони: нові виклик для України;
- виявити вплив переходу до європейської політики безпеки;
- проаналізувати теоретичні аспекти сучасних тенденцій міжнародних оборони європейської політики;
- оцінити політику та законодавство ЄПБО;

Наукова новизна. Проаналізовано особливості європейської політики оборони та безпеки.

Методи дослідження. У магістерській роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, що дозволяють комплексно окреслити та розв'язати теоретичні і практичні завдання дослідження: наукова абстракція, аналіз і синтез, дедукція й індукція; системний підхід, компаративний аналіз, кореляційно-регресійний та кластерний аналізи (метод Евклідової відстані) у програмному середовищі STATISTICA 12; метод конкретизації й узагальнення.

Інформаційною базою дослідження є матеріали вітчизняних і зарубіжних дослідників, які аналізують формування та імплементацію політики циркулярної економіки в країнах ЄС. Нормативно-правові акти Верховної Ради України, підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, Президента України, Міністерства праці й соціальної політики, Національного Банку України, доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, матеріали Державного комітету статистики України. Серед інформаційних джерел дисертації також матеріали Міжнародної організації міграції (МОМ), Міжнародної організації праці (МОП), Світового Банку, Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Ради Європи, Європейського Союзу (ЄС) та ін.

Практичне значення. Практичне значення результатів полягає в узагальненні теоретичних положень, авторському підході до аналізу проблем та перспектив розвитку, формуванні та імплементації політики циркулярної економіки в країнах Європи.

Структура та обсяг роботи.

Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінки. У тексті розміщено 7 рисунків і 1 таблиця. Список використаних джерел налічує 53 найменування.

РОЗДІЛ І РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

1.1. Аналіз спільної оборонної політики.

Поява оборонної політики на порядку денному ЄС була майже вибуховою з кінця 1990-х років. Хоча безпека та оборона були на політичному порядку денному Європи після закінчення Другої світової війни, оборона не отримала подальшого розвитку в ЄС. Одним із останніх формальних доповнень є Європейське оборонне агентство, створене у 2004 році. Ідея про те, що ЄС має мати оборонне агентство (або агентство з озброєнь), не нова, але до 2003 року в ЄС не було політичного консенсусу з цього питання. [7]

Дане дослідження прагне проаналізувати, як політична сфера оборони може бути розміщена в дослідженні європейської зовнішньої політики та політики безпеки. Питання, які розглядаються, по-перше, які події у сфері європейської оборони дозволили створити Європейське оборонне агентство.

По-друге, що це означає для вивчення європейської зовнішньої політики та політики безпеки.[8]

Зосередження базується головним чином на військових аспектах оборони та безпеки. Коли обговорюються наслідки розвитку для вивчення європейської зовнішньої політики та політики безпеки, використовується категоризацію європейської зовнішньої політики Брайана Уайта як головна відправна точка. Категоризація Уайта була досить впливовою в дискусії про європейську зовнішню політику, і, наприклад, її використовували Джон Петерсон і Майкл Е. Сміт у вступній книзі Елізабет Бомберг і Олександра Стубба про ЄС у 2003 році.

Дослідницьке співтовариство все ще мало знає про внутрішню динаміку процесу політики безпеки та оборони, і політику безпеки та оборони рідко аналітично відокремлюють від зовнішньої політики та політики безпеки. Одне з питань, яке цікавить, полягає в тому, чи може відокремлення бути корисним і теоретично вмотивованим, незважаючи на політичне злиття сфер політики Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Європейської політики безпеки та оборони, яким був результат Амстердама. [9]

Справді, ця політична конструкція є досить новою, оскільки оборона протягом тривалого часу обговорювалася окремо від зовнішньої політики.

Роль оборони в європейській політиці знову була піднята під час обговорення Європейської конвенції про майбутнє Європи, а потім і в (не ратифікованому) Конституційному договорі. Хоча здається, що Конституційний договір у його нинішньому вигляді набуде чинності найближчим часом, багато питань щодо оборони вже вирішено, як у випадку з Європейським оборонним агентством. Це приводить нас до висновку, що важливо вивчати не лише те, що написано в договорах, а й політичні декларації та те, що відбувається на практиці.[10]

Рис.1.1. Три виміри європейської зовнішньої політики. [3]

Брайан Уайт стверджує, що існує три різні виміри європейської зовнішньої політики, перший з яких називається зовнішньою політикою Співтовариства та включає зовнішні відносини ЄС, які здійснюються у сфері першої опори, напр. торгова політика та зовнішня допомога. Другий вимір – це зовнішня політика Союзу, а третій – національна зовнішня політика, тобто зовнішня політика держав-членів. Ці виміри є підсистемами ширшої європейської зовнішньої політики, і всі вони представляють різні типи управління. Однак важливо

зазначити, що поділ Уайта європейської зовнішньої політики на три підсистеми є аналітичним і не відповідає політичному поділу ЄС на три стовпи.[11]

Аналізуючи різні типи управління в різних підсистемах, Вайт досліджує:

- суб'єктів і формування політики;
- можливості та інструменти;
- політичний контекст.

Кожен елемент системи управління характеризується різним змістом. Вайт стверджує, що європейську політику безпеки та оборони не можна аналізувати як четверту підсистему європейської зовнішньої політики, оскільки вона не має ознак спільної оборонної політики, як це було визначено Ропером у 1995 році. Однак розвиток всередині європейської З кінця 1990-х років політика безпеки та оборони (ЄПБО) була швидкою та інтенсивною. Тому тут ми переоцінимо висновки Уайта.

Відповідно до Ропера, до якого ми тут звертаємося, оскільки саме на його концептуалізації Вайт будує свою аргументацію, спільна оборона та спільна оборонна політика в європейському контексті означатимуть широке тлумачення «захисту», охоплюючи не лише самозахист, як у «колективна оборона», але більш широкий спектр завдань, пов'язаних з обороною, таких як види діяльності, які входять до петербурзьких завдань: гуманітарні та рятувальні завдання, миротворчі та миротворчі. (У Європейській стратегії безпеки вони були розширені, щоб включити спільні операції з роззброєння, військові консультації та завдання допомоги, запобігання конфліктам і миротворчі завдання, завдання бойових сил у врегулюванні криз, включаючи встановлення миру та постконфліктну стабілізацію.) Проте, частина колективної оборони спільного Політика еfense важлива для Ропера.

Роупер стверджує, що Спільна оборонна політика буде не просто координацією політики, а Спільна оборона буде більше, ніж більш тісною інтеграцією збройних сил для колективної оборони: вона охоплюватиме низку функцій збройних сил. Спільна оборонна політика: «Необхідно визначити, з одного боку, місії для своїх збройних сил, а з іншого боку – зв'язок між

оборонною політикою та іншими соціальними, економічними та промисловими політиками Союзу, а також частку оборонних витрат у бюджетах Союзу та її держав-членів».

Сильна версія Спільної оборони передбачала б спільну організацію збройних сил держав-членів, а слабша версія означала б спільну організацію діяльності. Сильніша версія також «у своїй кінцевій формі, імовірно, означатиме спільні закупівлі, матеріально-технічне забезпечення, навчання, спільний бюджет, спільні зв'язки, розвідувальні та командні структури», а також обмеження масштабів політики національної оборони.[12]

1.2. Інституційні структури – створення органів військового управління.

На засіданні Європейської Ради в Кельні в червні 1999 року, незабаром після набуття чинності Амстердамським договором, ЄС прийняв рішення, яке можна розглядати як запуск процесу ЄПБО.

Переслідуючи цілі нашої спільної зовнішньої політики та політики безпеки та прогресивне формування спільної оборонної політики, ми переконані, що Рада повинна мати можливість ухвалювати рішення щодо повного спектру завдань із запобігання конфліктам і врегулювання криз, визначених у Договорі про Європейський Союз. Союз, «петербурзькі» завдання.

Амстердамський договір суттєво розвинув СЗППБ і встановив...

Нові амбіції ЄС у ЄПБО та врегулюванні криз вимагали самостійного прийняття рішень у цій сфері. Тому в 1999 році в Гельсінкі було прийнято рішення про створення в структурі Ради постійних політичних і військових органів; постійний Комітет з питань політики та безпеки, Військовий комітет Європейського Союзу та Військовий штаб Європейського Союзу.

Проте питання щодо того, як працювати з оперативним рівнем, залишалося невирішеним. ЄС не має автономних можливостей для оперативного планування – це має здійснюватися або в штаб-квартирі НАТО в рамках Берліну або на національному рівні, коли держава-член приймає роль «рамкової нації». Для

того, щоб член ЄС міг керувати оперативним плануванням як «рамкова нація», Військовий штаб ЄС мав посилити свої цивільно-військові компоненти. У грудні 2003 року було погоджено документ, який стосувався створення цивільно-військового осередку у Військовому штабі ЄС. Це можна розглядати як початок європейської спроможності до планування.[13]

У той час як концепції та процедури для управління операціями на політико-стратегічному рівні були розроблені в інституційній структурі ЄС, процедури та стандарти для нижчих рівнів (військово-стратегічного, оперативного та тактичного) часто переймалися з НАТО. Цей процес створення того, що можна було б назвати військовою доктриною ЄС, який відбувався з 2000 року і далі, передував ухваленню стратегії, з якою на той час було надто важко впоратися з політичними поглядами. Коли розпочався процес ЄПБО, він був цілеспрямованим, але суттєвого керівного політичного документа не існувало. На цьому шляху висновки Європейських рад стали керівними принципами. У грудні 2003 року була прийнята Європейська стратегія безпеки. Вперше загальні загрози були визначені та контекстуалізовані. Проблеми, які цей розвиток створює для практики демократичної підзвітності, наголосив Боно.

Витрати, пов'язані із зовнішніми операціями, мають принаймні три варіанти бюджету. Повідомлення Комісії роз'яснює це питання:

- операції в рамках інструменту Співтовариства, які фінансуються відповідною статтею бюджету Співтовариства;
- операції СЗППБ, які не мають військового чи оборонного характеру ікацій, які фінансуються за бюджетною лінією СЗППБ;
- операції ЄПБО, що мають військові або оборонні наслідки, які виходять за межі бюджету Співтовариства.[15]

Для останнього випадку загальні рамки для фінансування операцій ЄС, які мають військові чи оборонні наслідки, були схвалені на Європейській Раді в Севільї. Зміст цього рішення в принципі полягав у тому, що адміністративні витрати залучених установ покладаються на бюджет ЄС, а операційні витрати покриваються державами-членами. Що стосується операцій, необхідно

розділити загальні витрати (рішення про які визначаються на основі окремих випадків) та індивідуальні витрати, які «лежать там, де вони потрапляють».

Як зазначено в Кельнській декларації 1999 року, розвиток ЄПБО «також вимагає зусиль для адаптації, тренування та об'єднання національних і багатонаціональних європейських сил». На Європейській Раді в Гетеборзі ЄС прийняв початкову політику вправ. Регулярно проводяться навчання з врегулювання кризових ситуацій. ЄС не проводить навчань із залученням військових, щоб не дублювати НАТО. Основні навчання ЄС – це натомість навчання високого рівня структур управління кризою за участю послів, генералів і державних службовців високого рівня. Восени було схвалено Політику навчання ЄС і представлено пропозицію щодо Європейського коледжу безпеки та оборони. Ці ініціативи розглядалися як сприяння створенню європейської культури безпеки, і їх було продовжено.[14]

Стосовно військового потенціалу для петерберзьких завдань, у 1999 році в Гельсінкі було вирішено, що країни-члени ЄС повинні працювати над тим, щоб сформувати (на добровільній основі) очолювані ЄС військові сили, що складаються з 50-60 000 чоловік. Сили повинні бути здатні розгорнути протягом 60 днів повідомлення і бути здатними функціонувати принаймні один рік. Це рішення становить те, що можна було б назвати головною ціллю Гельсінкі. У Гельсінкі також було вирішено розробити цілі колективного потенціалу, наприклад, стратегічні авіап перевезення.

Водночас структури ЄПБО розпочали роботу над розробкою нового елемента швидкого реагування на основі так званої концепції «Бойової групи». Бойова група є особливою формою швидкого реагування. Це мінімальний військовий ефективний, надійний, швидко розгорнутий, узгоджений пакет сил, здатний до самостійних операцій або для початкової фази більших операцій. Бойова група базується на загальновійськових силах розміром у батальйон і посилена елементами бойової підтримки та підтримки бойового обслуговування. Бойова група може бути сформована Рамковою нацією або багатонаціональною коаліцією держав-членів.

У всіх випадках ключовими критеріями будуть оперативна сумісність і військова ефективність. Бойова група має бути пов'язана зі штабом сил і заздалегідь визначеними оперативними та стратегічними механізмами, такими як стратегічний транспорт і логістика.

Бойова група стане важливим елементом нової цілі щодо можливостей. Зокрема, робота повинна була зосередитися на сумісності, можливості розгортання та стійкості.

Цей підхід вимагає від держав-членів добровільної трансформації своїх збройних сил шляхом поступового розвитку високого рівня оперативної сумісності як на технічному, процедурному, так і на концептуальному рівнях. Без шкоди прерогативам держав-членів щодо питань оборони, скоординована та узгоджена розробка сумісності обладнання, процедур, концепцій, домовленостей командування та оборонного планування є основною метою. У цьому відношенні слід також сприяти спільності культури безпеки. Можливість розгортання, стійкість та інші важливі вимоги, такі як доступність сил, інформаційна перевага, ефективність бойових дій і живучість, відіграватимуть безпосередню ключову роль.

На конференції щодо зобов'язань щодо військової спроможності було заявлено, що ЄС матиме початкову оперативну спроможність і повну спроможність. Держави-члени заявили про своє зобов'язання сформувати загалом 13 бойових груп, а кілька держав оголосили, що вони запропонують можливості ніші.[17]

Головна ціль у Гельсінкі не містила жодних формальних зобов'язань передати сили в реєстри ЄС. Тиск, щоб взяти участь у розвитку можливостей, а згодом і в операціях, був натомість політичним. Вимоги до збройних сил були визначені відносно широко, і країни-члени могли вибирати, що вони хотіли б подати до реєстрів ЄС. Зобов'язання не містили жодних гарантій того, що сили, подані до реєстрів, дійсно будуть доступні та здатні до розгортання. Нова головна ціль 2010 є набагато більш конкретною як щодо вимог до сил, так і до

розгортання. Дійсно, він використовує терм «еталон» неодноразово, що вказує на сильніший тиск на держави-члени.

Для розробки ЄПБО були потрібні можливості. Розвиток військового потенціалу в ЄС розпочався з аналізу вимог за певними сценаріями. На основі цього аналізу було створено каталог вимог. Потім країни-члени внесли свої сили до реєстрів ЄС, які були зібрані в каталозі сил. Справитися з недоліками було важко, країни-члени погодили Європейський план дій щодо можливостей.

Було започатковано ЄПДМ, щоб забезпечити більш організовану структуру для роботи з недоліками можливостей, що залишилися з точки зору військових експертів. ЄПДМ підготувала звіт про хід своєї роботи, що складається з рекомендацій. Наступний етап ЄПДМ стосувався впровадження. З цією метою були започатковані проектні групи ЄПДМ. З весни було створено нові проектні групи ЄПДМ.[16]

Проектні групи (PG) стосувалися наступних сфер (деякі... Кожна група займалася окремими або групами рекомендацій ЄПДМ. Однак, проектні групи ЄПДМ не могли забезпечити всі недоліки, натомість робота була зосереджена на якісних аспектах, таких як узгодження та визначення концепцій і процедур, а також питань організації та персоналу. Деякі з проектних груп припинили роботу, оскільки подальший прогрес вважався неможливим.

Головування Іспанії мало як одну з цілей працювати над європейською політикою озброєнь, без якої справжня ЄПБО не вважалася можливою. Того ж року Солана детально розповів про зв'язок між розвитком можливостей і озброєннями:

Вимоги щодо вдосконалення європейського військового потенціалу були належним чином визначені. Зараз ми перебуваємо на етапі, коли країни-члени повинні прийняти рішення щодо технічних рішень, необхідних для усунення недоліків. Доречно почати думати про шлях вперед у питанні європейської політики озброєнь.[18]

Здавалося, що ця оборонно-промислова сфера активно залучилася до процесу розвитку потенціалу, хоча перша частина ЕСАР не включала оборонну промисловість.

У січні 2003 року процес ЄПБО увійшов у свою робочу фазу, відтоді ЄС розпочав цивільну поліцейську операцію в Боснії та Герцеговині, військову операцію в Колишній Югославській Республіці Македонія (КЮРМ), військову операцію в Демократичній Республіці Конго (ДРК), поліцейську місію в Македонії, місія верховенства права в Грузії, цивільна та військова операція після СФОР у Боснії та Герцеговині, поліцейська місія та місія з реформування сектора безпеки в ДРК, а щодо Іраку Європейська Рада погодилася, що ЄС може зробити свій внесок інтегрована місія поліції, верховенства права та цивільної адміністрації.[19]

Ще до того, як ЄС вирішив, що він повинен бути в змозі виконати Петербурзькі завдання, почалися зусилля щодо створення європейського ринку оборонної промисловості. Спочатку цей процес був спричинений зміною ситуації з безпекою після закінчення холодної війни; країни-члени бажали скоротити свої витрати на оборону та збільшити витрати на придбання оборонних засобів через швидкий технологічний розвиток. Зусилля щодо створення ринку оборонної промисловості починалися з двох точок зору: одна полягала в реструктуризації оборонної промисловості та в ідеалі створення європейських компаній оборонної промисловості, а друга — у створенні європейських правил співпраці оборонної промисловості.

У 1990-х роках процес консолідації оборонної промисловості в Європі розпочався на національному рівні, але національна реструктуризація вважалася недостатньою. У 1990-х роках відбулася зміна філософії міжнародного співробітництва у сфері виробництва оборонного обладнання. Проекти двостороннього та багатостороннього співробітництва через зміну філософії міжнародного співробітництва дедалі більше перетворювалися на різні форми спільної власності, такі як спільні підприємства. Програми, які почалися як проекти співпраці, переросли в злиття та поглинання. Це призвело до

реструктуризації, яка охопила всю Європу і в деяких випадках призвела до створення європейських компаній.

Військове авіабудування призвело до змін у структурі оборонної промисловості Європи. Уряди Франції, Німеччини та Британії доручили компаніям Aérospatiale, DASA та British Aerospace запропонувати, як можна реструктуризувати авіаційний сектор Європи. Ці компанії, у співпраці з іспанською Casa, відповіли звітом про те, як можна створити конкурентоспроможну європейську оборонну промисловість.

Активізувалася дискусія, особливо в другій половині 1990-х років, як серед політиків, так і серед керівників компаній, щодо необхідності створення однієї чи кількох великих західноєвропейських компаній оборонної промисловості. До значною мірою дискусії стосувалися запланованої Європейської аерокосмічної та оборонної компанії (ЄАОК). Основою для цієї компанії повинна була стати вже існуюча цивільна компанія Airbus. Намір полягав у тому, щоб доповнити Airbus військовою частиною і таким чином створити європейську компанію, основною діяльністю якої було б виробництво цивільних і військових літаків. Політики в домінуючих державах-виробниках зброї продемонстрували певну амбівалентність щодо того, як це має бути зроблено на практиці. Ця амбівалентність з боку уряду також, здається, дала промисловості ініціативу. Коли почалася реструктуризація на європейському рівні, саме промисловість була лідером. Одним із результатів цього процесу реструктуризації став ЄАОК, який після деяких труднощів був створений шляхом злиття німецької DASA та французької Aérospatiale.[20]

Зміна філософії міжнародного співробітництва від проектів дво- та багатостороннього співробітництва до різних форм спільного володіння, згадана вище, також була тісно пов'язана з необхідністю європейських правил для оборонної промисловості. Проекти співпраці, які були найбільш успішними і які пізніше стали основою для транснаціонального розвитку), були проектами, які здійснювалися самими компаніями. Кооперативні проекти з більш політичними цілями на цьому етапі не мали успіху. Створення OCCAR (Organisme conjoint de

co-operation en matière d'armement, англійською мовою: Joint Arms Co-operation Agency) було спробою досягти більшої ефективності проектно-орієнтованої співпраці між державами, що створили організацію: Франція, Німеччина, Великобританія та Італія.

Два аспекти ЄС були перешкодами для створення європейського ринку оборонної промисловості. Перший аспект полягає в тому, що стаття 296 Договору про заснування Європейського Союзу виключає оборонне обладнання зі спільного ринку. Другим аспектом є відсутність європейського регулювання злиття компаній і поглинання компаній, і, зокрема, відсутність європейського корпоративного права. В ЄС немає єдиного погляду на те, як має регулюватися оборонна промисловість і співробітництво у виробництві оборонної техніки. Правила, які існували, в основному стосувалися експортного контролю та передачі технологій. Це означало, що співпраця оборонної промисловості відбувалася через односторонні, двосторонні або багатосторонні угоди, і уряди, які брали участь у придбанні, мали домовитися про те, чи слід застосовувати статтю 296. Країни, які віддають перевагу вищому рівню конкуренції, не цитували цю статтю, тоді як інші цитували. [21]

Найперші спроби створити європейські правила у сфері політики оборонної промисловості були зроблені Європейським Парламентом та Комісією наприкінці 1970-х та у 1980-х роках. Парламент активно працює над такими питаннями, як скасування статті 296, створення Європейського агентства з озброєнь та правила експорту. Загалом Комісія відіграє важливу роль у розвитку промислової політики в ЄС, і наприкінці 1980-х і в 1990-х роках вона створила правила злиття, які були погоджені державами-членами. Хоча ці правила застосовуються до спільного ринку, вони впливають на багато галузей оборонної промисловості, оскільки вони залучені як до військового, так і до цивільного виробництва. Друга перешкода щодо правил діяльності компаній була зменшена після того, як на Європейській Раді в Німці в 2000 році було укладено угоду про європейське законодавство про компанії. Проте перша перешкода, стаття 296, залишається. Співпраця між урядами Франції, Великої

Британії та Німеччини, яка почалася в 1997 році з питання про реструктуризацію європейського аерокосмічного сектору в оборонній промисловості (згадане вище), пізніше була розширена та переросла в більш глибоку політичну співпрацю. операція з питань ОПК. Процес, який призвів до підписання спочатку Листа про наміри щодо заходів щодо сприяння реструктуризації європейської оборонної промисловості (LoI), а потім до розробки Рамкової угоди щодо заходів щодо сприяння реструктуризації та функціонування європейської оборонної промисловості. Цей розвиток між державами-членами ЄС, але формально відбувається поза структурами ЄС, можна розглядати як реакцію на відсутність прогресу в цьому питанні в ЄС (Moderna Tider i Staten, 2001; Інтерв'ю 20 березня 2003). У той же час США почали реструктуризацію своєї оборонної промисловості з метою підвищення її конкурентоспроможності, посилюючи тиск на європейські компанії. Розвиток, який призвів до підписання цієї Рамкової угоди (також називається Угода Фарнборо за місцем її підписання), тут буде називатися «процесом LoI». Цей процес розпочали Франція, Велика Британія, Німеччина, Іспанія, Італія та Швеція, ті самі держави, які пізніше також підписали Рамкову угоду (і шість держав Європи, яких налічується 90). % виробництва оборонної техніки). Завдяки співпраці в рамках «процесу LoI» було розпочато роботу з метою пошуку спільних правил у шести ключових сферах: безпека постачання, експортні процедури, безпека секретної інформації, дослідження та технології, пов'язані з обороною, обробка технічної інформації та узгодження військових вимог. 27 липня 2000 р. був підписаний розвиток LoI у формі Рамкової угоди. [22]

За словами Морта, відносини між «процесом LoI» та ЄС були досить делікатними, оскільки виявилось, що учасники процесу намагалися встановити, що LoI був самостійним актором. З розвитком процесу ці відносини стали менш суперечливими, і варто зазначити, що важливою причиною, зазначеною в Рамковій угоді для необхідності реструктуризації європейської оборонної промисловості, було створення Європейської політики безпеки та оборони (ЄПБО). У вступі до Угоди зазначено, що сторони (країни, які підписали Угоду):

Бажаючи створити політичну та правову базу, необхідну для сприяння реструктуризації промисловості з метою сприяння більш конкурентоспроможній та надійній європейській оборонно-технологічній та промисловій базі на світовому ринку оборони та, таким чином, зробити внесок у розбудову спільної європейської політики безпеки та оборони.

Декілька аналітиків заявили, що спільні процедури закупівель будуть одним із ключів до успіху у створенні європейського ринку оборонної промисловості. Незважаючи на це, Рамкова угода не торкалася цього питання широко. У статті 33, яка стосувалася питання вільної конкуренції в галузі оборонних досліджень і технологій, було зазначено, що національні правила повинні забезпечувати вільну конкуренцію. Таким чином, «цивільне» регулювання ЄС стане основою для конкуренції. У розділі «Узгодження військових вимог» було зазначено, що сторони мають визначити можливі проекти співпраці в окремих сферах, одним із яких є закупівлі. З роботи в рамках WEU та OCCAR стало зрозуміло, що рішення в цій сфері були політично складними, і цю редакцію можна витлумачити як (досить слабку) спробу продовжити процес, який, як відомо, є проблемним. [23]

1.3. ЄПБО: четверта підсистема Європейської зовнішньої та безпекової політики.

Розвиток проблеми можливостей, показаний у першому розділі цього дослідження, породив більш загальні стратегічні питання, які необхідно було вирішити на політичному рівні. Пошук форм для майбутнього розвитку можливостей в рамках ЄПБО був складним. Треба було зробити щось більше, щоб досягти спільного підходу в цій сфері.

Офіційні документи про створення Європейського оборонного агентства спочатку з'явилися в контексті роботи Європейського конвенту, який працював над майбутньою Європейською конституцією. У липні 2004 року Європейська Рада прийняла Спільні дії щодо створення Європейського оборонного агентства. Агентство займатиметься розвитком оборонних можливостей, дослідженнями, придбанням та озброєнням. Будучи міжурядовою за структурою, вона

отримуватиме політичне керівництво від міністрів оборони Ради та співпрацюватиме як з Комісією, так і з оборонною промисловістю та існуючими структурами оборонної промисловості в Європі. У робочій програмі на 2005 рік було визначено низку сфер, у яких Керівна рада очікує, що Агентство буде виконувати ініціативи до кінця 2005 року.

Однак питання загальних процедур закупівель не було забуто, і в 2004 році Комісія випустила Зелену книгу про закупівлю оборонного обладнання. У цій Зеленій книзі Комісія заявила, що коли ЄС створює оборонне агентство, ринок оборонної промисловості стає ще важливішим. Тут Комісія пропонує написати нову директиву з метою координації закупівель оборонного обладнання. Виконавчий директор Європейського оборонного агентства привітав Зелену книгу, але навіть незважаючи на це він заявив у квітні 2004 року, що він не може уявити обов'язкову спільну політику закупівель для Європи в осяжному майбутньому, принаймні протягом наступних 5 років. Однак Європейське оборонне агентство навесні 2005 року вирішило вивчити можливості для добровільної угоди щодо закупівель 296-ти. Передбачалося, що пізніше в 2005 році країни-члени домовляться про добровільний кодекс з метою припинення використання статті 296 і таким чином сприятимуть функціонуванню європейського ринку оборонної промисловості та посиленню конкуренції. [24]

З новими цілями можливостей, які обговорюються в першому розділі цієї статті, нова фаза впровадження починається заново. Цього разу спільно з органами Ради буде задіяно Європейське оборонне агентство. Питання спроможності та оборонної промисловості об'єднані в роботі Еурореа. Очікується, що оборонне агентство займеться цим, і питання майбутнього спільного ринку у сфері оборонного обладнання також є важливим у зв'язку з цим. Виконавчий директор Європейського оборонного агентства (EDA) Нік Вітні заявив, що це не випадковість, а одна з причин існування нового агентства:

Ці різні напрямки оборонного порядку денного – повноваження EDA – від розвитку потенціалу до промислової політики – взаємодіють між собою. [...]

Більшу частину минулого року я провів, обстоюючи аргументи на користь консолідації в Європі за всіма аспектами порядку денного Агентства – необхідність того, щоб сторони попиту та пропозиції оборонного рівняння діяли на все більш континентальному, а не національній, страх. Ключовим завданням Агентства має бути об'єднання цих напрямків. [25]

Агентству було доручено працювати над об'єднанням існуючих організацій у своїй області. У квітні 2005 року керівна рада Європейського оборонного агентства погодила, що Агентство має взяти на себе діяльність WEAG і WEAO, особливо діяльність, що охоплює дослідження та технології (Європейське оборонне агентство, 2005b; Європейське оборонне агентство, 2005c). Таким чином, схоже, питання можливостей у рамках ЄПБО сприяло поширенню питання озброєнь у сферах політики в ЄС, від ринкової сфери в межах Комісії, де досі була розташована сфера політики оборонної промисловості (Mörth, 2003), до оборонна сфера ЄПБО. Створення Європейського оборонного агентства також дає можливість «привнести» розробки, які досі знаходилися «за межами» ЄС.

Через те, що Європейське оборонне агентство створено порівняно недавно, ми багато чого про нього не знаємо. Очевидно, ще невідомо, який вплив матиме Агентство на питання, які воно збирається розробляти, і як воно зможе об'єднатися або співпрацювати з існуючими структурами в Європі. Як було показано в цій статті, Європейське оборонне агентство можна розглядати як верхівку айсберга, що виражає зусилля зробити низку оборонних заходів у ЄС більш узгодженими. Прагнення створити військовий потенціал управління кризою започаткувало процес, який може мати глибокі наслідки як для європейських країн (не лише для держав-членів ЄС), так і для самого Союзу. Цивільні та військові частини оборони все частіше об'єднуються, як показали останні операції. [27]

Здається, ніби ЄПБО дуже наближається до того, щоб стати окремою підсистемою європейської зовнішньої політики та політики безпеки. Це означає, що настав час повернутися до Ропера. Спільна оборона у сильній версії Ропера,

де ми маємо спільну організацію збройних сил держав-членів, не є такою. Однак, коли йдеться про військові операції з врегулювання кризових ситуацій, у випадках багатонаціональних бойових груп можна говорити про спільну організацію частин збройних сил. Враховуючи розробку та реалізацію концепції бойової групи, держави-члени можуть стати більш інтегрованими щодо оборонної політики не лише з процесом на європейському рівні, але й одна з одною. Найбільше постраждають малі та середні держави, оскільки вони матимуть труднощі зі створенням автономної бойової групи. Тому буде необхідне багатонаціональне співробітництво, яке на практиці означатиме довгострокову, тісну співпрацю з іншими державами-членами у розвитку військових частин. Можливо, ефект не буде таким великим для великих держав ЄС, яким не потрібно створювати багатонаціональні бойові групи, щоб мати можливість брати участь. Ефект також має залежати від того, наскільки велика частина стратегії держави-члена щодо їхніх збройних сил зосереджена на операціях з врегулювання криз. Це дуже близько до слабшої версії спільної оборони, запропонованої Ропером, тобто організації спільної діяльності. Що тут відрізняється від «ідеї за замовчуванням» спільної оборони, так це те, що дії з управління кризою та бойові групи залучають не всю оборону держав-членів, а лише окремі частини. Цей факт змушує нас думати, що захист, який розробляється, можливо, краще описати як спільний, а не як спільний. Ми ще повернемося до цього. [26]

Крім того, деякі дії, згадані Ропером, які повинні передбачати сильну версію спільного захисту, є на місці. Загальні елементи підготовки, навчань і командних структур, як ми бачили тут, є. Питання закупівель досі не вирішене, хоча здається, що робота в рамках Європейського оборонного агентства може дати можливість державам-членам ЄС домовитися про принаймні добровільні правила. Що цікаво з Європейським оборонним агентством, так це те, що Агентство через свою роботу над такими питаннями, як оборонні закупівлі та спільний ринок оборонної промисловості, вносить ці елементи в ЄПБО. Через створення ЄС Європейське оборонне агентство ESDP було розширено з розвитку

цивільних і військових можливостей управління кризами, і тепер також включає питання, пов'язані з оборонною промисловістю. Однак ці елементи не замінили національні – хоча спільні аспекти стають рисами національних систем.

За словами Ропера, Спільна оборонна політика стосуватиметься використання збройних сил, а також того, як можуть бути створені та використані необхідні засоби для досягнення цілей (у цьому випадку ЄС) у сфері оборони. Спільна оборонна політика має забезпечувати узгодженість для розвитку Спільної оборони. Це включало б розвиток гуманітарних і фінансових ресурсів для військових дій та оперативних дій з організації, підготовки та проведення військових операцій. Як було показано тут, коли справа доходить до розбудови спроможності ЄС врегулювати кризи, це саме те, що відбувається в ЄС в останні роки. У сфері врегулювання криз ЄС, таким чином, можна сказати, що він має спільну оборонну політику. На європейському рівні було запроваджено динамічний політичний процес, який охоплює, як ми бачили, більшість центральних сфер оборони. Коли процес почався, він був орієнтований на ціль і політику. Можна сказати, що цей вимір «виріс», він збільшився в масштабах і був розширений за допомогою більшої кількості аспектів політики безпеки та оборони. Зусилля щодо оборонної промисловості можна розглядати як частину цього. У 2003 році ЄПБО запрацювала і почала використовуватися для цивільних і військових операцій. Однак одним із ключових питань є бюджет. Як показано вище, цивільні витрати покладаються на бюджет ЄС, але на військові операції гроші мають надходити від держав-членів. Цей спеціальний спосіб фінансування, очевидно, є обмеженням для ідеї, що ЄС матиме спільну оборонну політику. [29]

Що стосується вимог щодо гарантій колективної оборони як частини CDP, то в ЄС їх не існує, принаймні в традиційному розумінні. Держави-члени заявляють, що НАТО все ще є організацією, яка забезпечує їхню колективну оборону, а деякі стверджують, що вони неприєднані у військовому плані. Проте декларацію солідарності, ухвалену державами-членами ЄС у березні 2004 року, можна розглядати як приклад нової концепції безпеки та оборони, яку можна

тракувати як навіть більш далекосяжну, ніж традиційна, оскільки вона стосується як зовнішніх, так і внутрішніх загроз. Тут може статися, що розвиток з 1999 року демонструє трансформацію оборонної політики від територіальної оборони до управління кризою. Також може статися так, що розвиток демонструє роз'єднання цих двох ідей захисту. Стара, територіальна ідея оборони все ще існує, але її применшують через останні події у світі, водночас посилення інтеграції з управління кризою означає, що ми, на додаток до політики національної оборони, розробляємо не спільну, а спільна оборонна політика. Деякими іншими обмеженнями, на які вказує Ропер для реалізації Спільної оборонної політики та Спільної оборони, які все ще існують, є міждержавна основа сфери політики ЄПБО та той факт, що державам-членам дозволено самостійно здійснювати військові дії. Що стосується міждержавного характеру сфери політики, то це навряд чи зміниться найближчим часом, але його можна розглядати як одну з характеристик ЄПБО. [28] Тут існують інші механізми, які можуть працювати проти спокуси, що деякі країни-члени можуть накласти вето на певний розвиток, два приклади – соціалізація та тиск з боку однолітків. Той факт, що країни-члени можуть здійснювати військові дії незалежно, стає наслідком того, що європейська оборонна політика є спільною, а не спільною оборонною політикою. Його поділяють щодо цивільного та військового врегулювання криз. На практиці це може зменшити ймовірність незалежних військових дій, особливо для малих і середніх держав-членів.

Зважаючи на те, що вже знайдено так багато характеристик Ропера для спільної оборони та спільної оборонної політики, ми робимо висновок, що оборона (спільна чи спільна) у 2005 році фактично становить четверту підсистему європейської зовнішньої політики. Однак, як було запропоновано в обговоренні спільної оборонної політики, можна поставити під сумнів, чи використання Вайтом концептуалізацій Спільної оборонної політики та Спільної оборони Ропера справді є найкращим інструментом для відповіді на таке запитання. Відповідно до Вайта, те, що необхідно для створення підсистеми, — це окремий тип управління. Таким чином, слід зосередитися не лише на тому,

що відбувається в рамках ЄПБО з точки зору практики, але й на аналізі типу врядування, який можна знайти в цій сфері. Оборона має деякі особливі риси, які є важливими і означають, що, можливо, ця підсистема дещо відрізняється за характером від інших підсистем європейської зовнішньої політики.

Якщо ми коротко повернемося до елементів Уайта, у його підсистемі (актори та формування політики, можливості та інструменти та політичний контекст), характеристики цієї системи управління означають, що важливими учасниками є не лише політики та дипломати, а й військові офіцери (у деяких країнах призовники), які беруть участь у процесі розгортання по всьому світу для виконання покладених на них завдань. Розглядаючи оборонну промисловість як частину цієї підсистеми, приватні актори також беруть участь. [30]

Порівняно із зовнішньою політикою Союзу, існує сильний зв'язок між урядовими та приватними акторами. Можливості та інструменти в цій системі управління досить зрозумілі, тому що цільовою метою системи є розбудова потенціалу та інструментів управління кризою. Тут стало очевидним те, що стає все важче відокремити один від одного цивільний і військовий потенціал, навіть якщо ми доклали для цього явних зусиль. Контекст політики цікавий. Контекст політики є багаторівневим за своїм характером, події, які значною мірою відбуваються за межами ЄС, впливають на те, які можливості та інструменти вважаються необхідними. У той же час, розвиток цих можливостей та інструментів включає внутрішній рівень, що означає, що контекст внутрішньої політики також стає важливим для розвитку європейської політики.

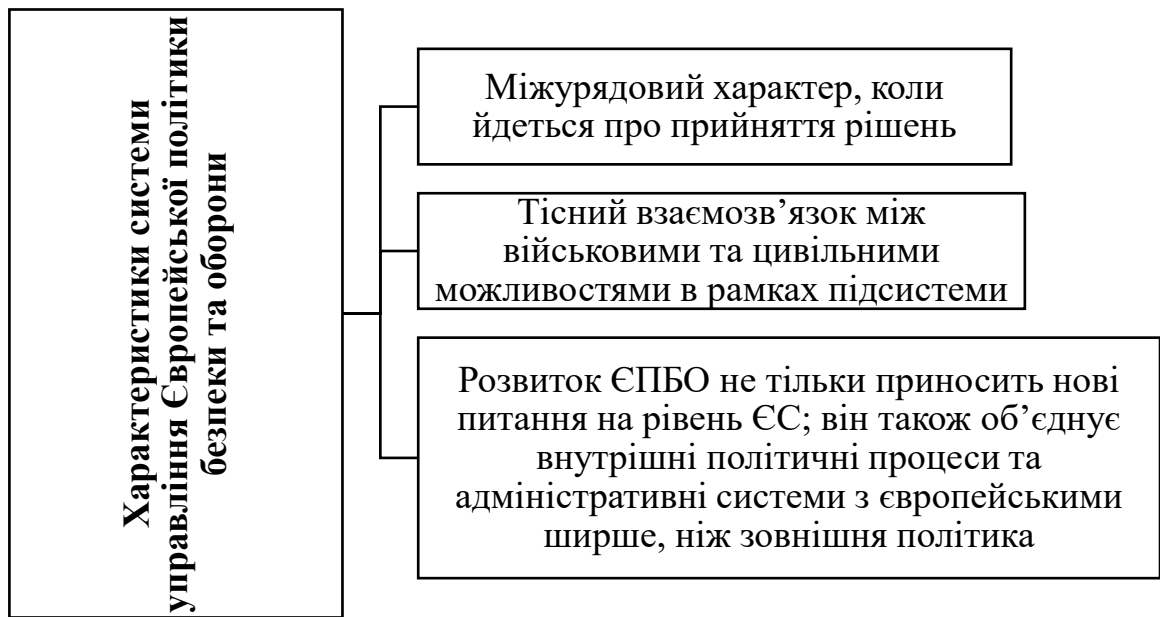

Рис.1.2. Характеристики системи управління Європейської політики безпеки та оборони. [12]

З висновків, наведених у даному дослідженні, можна виділити принаймні три характеристики системи управління ЄПБО. По-перше, це його міжурядовий характер, коли йдеться про прийняття рішень. По-друге, це тісний взаємозв'язок між військовими та цивільними можливостями в рамках підсистеми. Це може спричинити певну напругу в процесі прийняття міжурядових рішень у майбутньому через те, що багато цивільних можливостей існують у «частині співтовариства» ЄС. Третя характеристика полягає в тому, що розвиток ЄПБО не тільки приносить нові питання на рівень ЄС; вона також об'єднує внутрішні політичні процеси та адміністративні системи з європейськими ширше, ніж зовнішня політика. Порівняно із зовнішньою політикою, оборонна політика стосується питань, які значно більшою мірою безпосередньо стосуються національних структур та економіки. У більшості держав-членів оборонна організація займає багато працівників і має великі частки бюджету. Ця базова риса робить необхідною форму управління, яка проникає глибоко в цю організацію. Незважаючи на те, що це впливає лише на частину оборонної діяльності держав-членів, це матиме вплив на планування внутрішньої оборони в широкому сенсі. [31] Щоб військові підрозділи різних держав-членів могли

взаємодіяти, потрібно набагато більше, ніж щоб дипломати могли спілкуватися один з одним.

Управління в рамках цієї спільної оборонної політики, мабуть, найкраще видно в процесі розвитку можливостей із зусиллями щодо гармонізації військових вимог і рішень. З функціонуванням Європейського оборонного агентства можна здійснювати спільне придбання. Це форма регулятивних зусиль на європейському рівні, хоча вона, безперечно, є дуже «м'якою» та висхідною у своєму підході. [32]

Тепер ми встановили, що ЄПБО можна аналізувати як власну підсистему європейської зовнішньої політики, хоча й підсистему з досить особливими характеристиками. Якщо ми повернемося до Уайта, то один із його основних аргументів полягає в тому, що чим ширшими є взаємозв'язки між системами управління, тим виправданіше говорити про європейську зовнішню політику. Треба обговорити, наскільки розвиток четвертої підсистеми сприяє європейській зовнішній політиці. Як було показано тут, взаємозв'язки між системою управління цією підсистемою і особливо підсистемою зовнішньої політики Співтовариства та підсистемою зовнішньої політики Союзу є широкими. Це означає, що розвиток ЄПБО зміцнює ідею існування європейської зовнішньої політики, особливо коли йдеться про можливості діяти іншими засобами, окрім дипломатії.

Таким чином, ми маємо два висновки щодо теоретичної користі вивчення ЄСОП як власної підсистеми. По-перше, це покращує нашу можливість ідентифікувати зв'язки між різними підсистемами. Якщо риси між різними підсистемами схожі (як, наприклад, міжурядова риса, яку ЄПБО спільна з зовнішньою політикою Союзу, і важливість цивільних можливостей, які вона поділяє з зовнішньою політикою Співтовариства), ми можемо підозрювати, що існують зв'язки між різними підсистемами. Другий висновок полягає в тому, що ми досягли кращого розуміння динаміки підсистеми ЄПБО. Якщо відокремити ЄПБО від зовнішньої політики Союзу (тобто СЗППБ), відмінності в динаміці, коли йдеться про розвиток підсистем, також стають очевидними.

Використовується Європейське оборонне агентство, щоб проілюструвати, як динаміка економічної інтеграції ЄС також впливає на розвиток ЄПБО, чого немає у зовнішній політиці Союзу.

Проте, як зазначає Екенгрєн, питання про те, чи є ЄПБО підсистемою європейської зовнішньої політики, може бути дещо недоцільним. І Зовнішня політика Союзу, і Зовнішня політика оборони мають одну важливу спільну рису – безпеку.

Можливо, справді важливим у розвитку, про який тут йдеться, є збільшення інструментів, які має ЄС для створення безпеки. Коли Вайт заявляє, що політику оборони не можна розглядати як власну підсистему, він свідомо відкриває можливість того, що безпека може бути окремою підсистемою. Однак Уайт насправді не продовжує цю лінію міркувань. Безпеку можна створити як цивільними, так і військовими засобами, і важливість розширення ЄПБО, як ми побачили тут, полягає не лише в тому, що воно створює інструменти для європейської зовнішньої політики, але й у тому, що воно створює інструменти, які можна використовувати для підвищення безпеки в цілому. Це означало б, що питання «оборони» дедалі частіше буде синонімом не лише «військових можливостей», а й підтримки безпеки в ширшому сенсі: як інструменту європейської зовнішньої політики та як частини держав-членів більш комплексний пошук безпеки як за межами Союзу, так і всередині. Це може означати, що ЄПБО можна аналізувати як окрему систему, на тому ж «рівні» європейської зовнішньої політики, а не як її підсистему [33].

РОЗДІЛ II ДОПОВНЮЮЧА РОЛЬ ЄС У ОБОРОНІ ТА БЕЗПЕЦІ

2.1. Підпорядкована роль ЄС ініціатавам багатостороннього співробітництва.

Країни-члени Європейського Союзу обговорюють, як продовжити співпрацю у сфері безпеки з 1950-х років. Коли Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) перетворилося на Європейський Союз згідно з Маастрихтським договором, ЄС розширив свою сферу впливу на зовнішню політику, а також політику оборони та безпеки, діючи як міжурядовий форум для прийняття та прийняття рішень. [34]

Роль ЄС у обороні та безпеці завжди залишалася доповнювальною та значною мірою підпорядкованою діям окремих держав-членів, ініціатавам двостороннього та багатостороннього співробітництва, і, що найважливіше, НАТО, яка залишається головним гарантом колективної оборони на європейському континенті. Тим не менш, ЄС поступово намагався побудувати основу для автономних можливостей в оборонному секторі, поступово поглинаючи компетенцію попереднього Західноєвропейського Союзу (ЗЄС), окремої оборонної організації, яка закріпила положення про взаємну оборону, чий компетенції поступово були вбудовані в ЄС. Спільна політика безпеки та оборони (СПБО), що призвело до припинення діяльності ЗЄС у 2011 році.

У рамках СБО було розпочато низку невеликих оборонних експериментів, які не досягли більш фундаментальних кроків до належної європейської армії. Коли колишній президент США Дональд Трамп почав ставити під сумнів американську відданість обороні Європи, країни-члени ЄС активували положення в Договорі про Європейський Союз, що дозволяє посилити обороноздатність на рівні ЄС, започаткувавши Постійне структуроване співробітництво (PESCO) у сфері оборони між 25 державами-членами, будуючи правові основи для навчання та спільних закупівель. Нарешті, 4 травня 2023 року Комісія запропонувала розпочати обмежену спільну закупівлю боєприпасів на підтримку України, почавши використовувати бюджети ЄС для розвитку справжньої військово-промислової бази ЄС. [36]

Незважаючи на ці початкові кроки щодо спільної оборони ЄС, російське вторгнення в Україну послабило позицію ЄС як надійного та незалежного постачальника безпеки після вторгнення. Розбіжності між державами-членами ЄС щодо політичної лінії, яку слід дотримуватися по відношенню до Росії та надання військової допомоги Україні, підкреслили слабкість існуючих структур ЄС у сфері зовнішньої та оборонної політики; водночас російське вторгнення в Україну продемонструвало центральну роль НАТО в захисті Європи, оскільки швидко стало очевидним, що без НАТО та зобов'язань США, які його підкріплюють, не лише Україна, а й деякі країни-члени ЄС могли б стати жертвами Росії імперіалізм. Тим не менш, ЄС не відмовився від своїх амбіцій щодо розвитку незалежної оборонної спроможності, яка б працювала разом і в рамках НАТО. У той час як до війни чотири країни-члени залишалися відданими нейтралітету, ускладнюючи відносини між НАТО та ЄС, російське вторгнення в Україну спонукало Швецію та Фінляндію домагатися членства в НАТО. Хоча це додатково підкреслює центральну роль НАТО в архітектурі безпеки Європи, це також спрощує взаємодію між двома інституціями, які частково перетинаються, часто пов'язаними переплетеною «політикою шахової дошки», за умови, що зараз лише Австрія та Ірландія тільки члени ЄС. [35]

ЄС, зі свого боку, ініціював роботу з посилення власних можливостей у відповідь на війну. У березні 2022 року він запустив свій «стратегічний компас», всеосяжну оборонну ініціативу. Інструменти на рівні ЄС, як-от Європейський фонд миру (один із інструментів, який дехто вважав відповіддю на неофункціональну логіку розширення компетенцій на рівні ЄС, використовувалися для підтримки масштабування виробництва боєприпасів для України. Почалися широкі дискусії щодо розширення спільних інструментів, які передбачають розширення державних закупівель військового обладнання та розширення військових інструментів на рівні ЄС. Оборонна інтеграція такого масштабу є безпрецедентним кроком для Європейського Союзу. Оборона не тільки залишається однією з ключових ознак національного суверенітету, який, згідно з точкою зору Федерального конституційного суду Німеччини, повинен

залишатися під контролем національних держав; з теоретичної точки зору військовий потенціал — це «висока політика», інтеграція якої в наднаціональному масштабі вважається суперечливою та породжує конфлікт. Подібним чином Геншель і Яхтефукс визначають військовий потенціал як основну державну силу, що визначає та забезпечує суверенітет. У цьому контексті занепокоєння щодо легітимності та громадської підтримки є важливим, і фактично Hooghe та Marks попередили, що інтеграція у високу політику може сприяти євроскептицизму, оскільки політичні підприємці використовують приховану національну прихильність та ідентичність, щоб протистояти європейській інтеграції. Дійсно, як і передбачали постфункціоналісти, євроскептичні партії та лідери часто таврували страх перед розмовою про стратегічну культуру в контексті ЄС, яка має ще більше сенсу, якщо її пов'язати з еволюцією планування та виконання європейської політики безпеки та оборони.

Декларація Сен-Мало 1998 року ознаменувала народження Європейської політики безпеки та оборони (ЄПБО). Кілька років потому в рамках Ради ЄС було створено Військовий комітет Європейського Союзу, а в 2003 р. ЄС офіційно оформив спільну Європейську стратегію безпеки, політичний документ, спрямований на розвиток ЄС. стратегічна культура, «яка сприяє ранньому, швидкому та заслуговує на необхідне, надійне втручання».

У 2009 році Лісабонська угода запропонувала можливість для ще більшої співпраці щодо багатосторонніх заходів реагування через рамки Спільної політики оборони та безпеки (СПБО). Саме Європейська Рада шляхом одноголосного рішення визначає стратегічні інтереси та цілі ЄС. СПБО «суттєво розвинулася після набуття чинності Лісабонського договору, як політично, так і інституційно». [38]

Кінцевою метою є досягнення «політики, яка встановлює рамки ЄС у сфері оборони та управління кризами, включаючи оборонне співробітництво та координацію між державами-членами». CSDP і ESDP обидва накреслили контури для Європейського Союзу як суб'єкта безпеки, і це перетворюється на

союз спільних інтересів безпеки та способів їх захисту. Слід зазначити, що співпраця у сфері безпеки та оборони та інтеграція структур безпеки та оборони – це два дуже різні поняття. Вважається, що стратегічна культура в контексті цієї статті відіграє роль у глибшому розумінні «мотивації, самооцінки та моделей поведінки тих, хто приймає рішення», вона «допомагає формувати», але «не визначає, як актор взаємодіє з іншими у сфері безпеки». [37]

Зокрема, національні стратегічні культури дійсно існують, однак нам потрібно проаналізувати, чи мають вони позитивний чи негативний вплив на розвиток і розвиток стратегічної культури ЄС. Підводячи підсумок, можна сказати, що стратегічний аналіз культури, безумовно, набув популярності в галузі досліджень міжнародних відносин. Започаткована Лаком Снайдером наприкінці 70-х років, у розпал холодної війни, стратегічна культура починалася здебільшого як концепція, яка мала на меті будувати пояснювальні теорії стратегічної поведінки СРСР, особливо в ядерній сфері. З часом цю концепцію було знову відкрито та поширено на всіх інших учасників міжнародної системи. Одночасно визначення безпеки розширилося, а стратегічне середовище стало набагато складнішим, особливо через глобалізацію та значний прогрес, досягнутий у технологічних інноваціях. Для цілей дослідження поняття стратегічної культури буде використано як інструмент для пояснення поведінки держави та буде зроблено спробу узгодити його з об'єднанням держав, яким є ЄС.

Армія ЄС мобілізувати голоси євроскептиків; наприклад, Кнеувел ідентифікують кілька наративів змови, пов'язаних із формуванням армій чи військових сил ЄС; так само Рамсвелл визначає твердження про те, що ЄС «незабаром» створить армію, як ключовий пункт кампанії за вихід на референдумі про Brexit. Так само Genschel та ін. припускають, що відсутність громадської підтримки є однією з причин, чому ЄС не інтегрувався швидше перед російським вторгненням в Україну.

Таким чином, загалом, розуміння суспільних уподобань і впливу різних політичних рішень на громадську підтримку чи опозицію має вирішальне

значення для забезпечення легітимності будь-якої подальшої інтеграції у військовій сфері. Тим не менш, дані опитувань щодо підтримки та протидії оборонному союзу ЄС обмежені деякими спостереженнями.

Наприклад, спеціальний Євробарометр 2017 року з питань безпеки та оборони показав, що, незважаючи на загальний скептицизм щодо витрат на оборону, 75% респондентів виступають за співпрацю ЄС у сфері безпеки, а понад 50% – за армію ЄС; відповідний стандартний Євробарометр 2018 року виявив понад 60% підтримки оборонної співпраці. Відповідно, Schilde et al. стверджують, що ця підтримка є стабільною або зростає з часом, і замість того, щоб представляти просто «дозволений консенсус», вона визначає справжню підтримку інтеграції військового потенціалу на рівні ЄС, тоді як інші науковці стверджують, що національні стратегічні культури є ключовими детермінантами сприйняття різними країнами можливостей європейської армії. Крім того, низка робіт показала, що ця підтримка фактично обумовлена наявністю криз. Де Вріз і Кандила показують, що підтримка політики безпеки на рівні ЄС є більшою, коли ЄС стоїть під загрозою; Граф (виявляє, що зовнішні загрози, такі як російський експансіонізм, значно збільшують підтримку європейської армії. Важливо, що ці спостережні дослідження залишаються в різкому контрасті з попередніми доказами, які обговорюють ключову роль, яку відіграють кампанії страху щодо військового потенціалу ЄС у формуванні євроскептицизму, та іншими дослідженнями, які свідчать про те, що військова та зовнішня політики сприймаються громадськістю як невід’ємно окремі. Наприклад, Пітерс виявляє, що, хоча європейці загалом підтримують спільну зовнішню політику, вони набагато менше прихильні до європейської армії. Крім того, у цій літературі не досліджується, що мається на увазі під «європейською армією», хоча існує багато різних варіантів такої політики, які, наприклад, різняться залежно від обсягу та рівня програми, форми управління та джерела фінансування. Незважаючи на загалом непереконливі результати літератури, наскільки нам відомо, на сьогоднішній день не було проведено жодного іншого опитування, щоб дослідити переваги альтернативних структур оборонних профспілок. [38]

Таким чином, цей оригінальний, репрезентативний опитувальний експеримент робить як теоретичний, так і емпіричний внесок. Теоретично ми показуємо, що громадська підтримка «надзвичайної політики» залишається високою в Європейському Союзі під час кризи, навіть у сферах, які беззаперечно кваліфікуються як «висока політика», надаючи додаткові докази того, що кризи розряджують «стримуючий диссенсус» масової політики (Hooghe і Маркс, 2009) до європейської інтеграції. [39]

Емпіричним шляхом ми показуємо, що існує високий рівень підтримки для широкого спектру проектів оборонних профспілок, визначаючи, як різні характеристики політики незалежно пов'язані з такою громадською підтримкою. Щоб визначити громадську підтримку Європейського оборонного союзу, у листопаді 2022 року ми проводимо рандомізований спільний експеримент на високорепрезентативній вибірці з 750 осіб із населення Франції, Німеччини, Італії, Нідерландів та Іспанії.

У кожній із цих країн ми надаємо респондентам повторний багатофакторний об'єднаний експеримент тестування, загалом, майже 200 різних конструкцій захисних з'єднань. Цей багатовимірний об'єднаний експеримент дозволяє нам визначити причинно-наслідковий зв'язок між конкретними політичними особливостями потенційних проектів оборонних профспілок та громадською підтримкою чи опозицією до такої політики. Наші результати показують, що пакети політики, які отримують найбільшу підтримку, вимагають вищого рівня амбіцій, спільного управління на рівні ЄС, спільних закупівель і закупівель, а також прогресивного оподаткування як форми фінансування. Загалом, наші результати не лише показують, що існує значна транскордонна підтримка європейської оборони, але й те, що громадяни різних західноєвропейських країн мають загалом збігаються переваги щодо фактичного дизайну такої політики, що вказує на те, що компромісна політика здійснення та підтримуються громадськістю. Крім того, наш результат підтверджує та узгоджується з попередньою роботою, припускаючи, що європейські громадяни готові підтримати створення спільних оборонних установ. Особливо це

стосується періодів підвищеного колективного ризику, що вказує на те, що великі кризи відкривають важливі вікна можливості переформувати захист на рівні ЄС. На цьому тлі ця стаття виглядає наступним чином.

Дизайн Європейського оборонного союзу Хоча Європейський Союз ще далекий від створення справжньої наднаціональної армії та належного європейського оборонного сектору, він досяг значних успіхів після створення Спільної політики безпеки та оборони із запуском Постійне структуроване співробітництво у 2017 році та зі стратегічним компасом у 2022 році. Замість єдиної, узгодженої політики на рівні ЄС, європейські ініціативи у сфері оборони залишаються фрагментованими за кількома програмами, що охоплюють численні виміри та механізми колективних дій. [40]

Ця дисперсія, яку PESCO та Стратегічний компас лише почали звужувати, означає, що переваги щодо альтернативних проєктів потенційного європейського оборонного союзу природно підходять для дослідження за допомогою спільних експериментів. Сумісні експерименти – це клас опитувальних експериментів, оптимізованих для оцінки багатовимірної політики, що дає змогу досліднику визначити конкретний причинно-наслідковий вплив певних характеристик на підтримку чи протидію пакету політики в цілому. Для цього нам потрібно спочатку «деконструювати» основні характеристики пакету політики на його складові виміри, а потім визначити альтернативні варіанти (або варіанти) для кожного з вимірів. Критично важливим для планування об'єднаних експериментів є знаходження балансу між вірністю фактичному плану політики, реакцією на попередні теоретичні розробки та наявні знання про розподіл уподобань, а також здійсненність завдання для респондентів. У свою чергу, складні політичні дебати необхідно спростити, зосередивши увагу на можливій кількості складових політичних вимірів. Вони представляють спрощені версії варіантів, які обговорювалися під час фактичних політичних дебатів, у термінах і формах, які респонденти опитування можуть зрозуміти та з ними пов'язати. Ця вимога має два основні наслідки. [41] По-перше, це означає, що, незважаючи на те, що багатовимірні об'єднані

експерименти є значно складнішими, ніж питання опитування з одним пунктом (у цьому експерименті ми перевіряємо майже 200 можливих проектів оборонних союзів, кожен з яких незначно відрізняється від будь-якого іншого), вони все одно потребують спрощення фактичного політичного дебати до певної міри. По-друге, це означає, що не всі можливі виміри політики можна включити в експеримент. Якщо певні параметри не включені в експеримент, їх можна або повністю виключити, або ввести як «фіксовані» характеристики у вступному тексті експерименту. Фіксовані характеристики є невід’ємними частинами всіх пакетів політик, тому ми не можемо перевірити, як їх наявність чи відсутність причинно впливають на переваги політики, хоча ми можемо спостережливо визначити рівень їх підтримки, дивлячись на середній рівень підтримки в усіх пакетах. Основний елемент існуючої європейської архітектури безпеки в цьому експерименті розглядається як одна з цих постійних характеристик: відносини між обороною на рівні ЄС і НАТО. Ми вважаємо, що моделювання альтернативних варіантів відносин ЄС-НАТО як рандомізованого компонента експерименту істотно ускладнило б загальний дизайн і зменшило б прихильність експерименту до реальності політичних дебатів, оскільки зменшення або усунення внеску НАТО для європейської оборони не є ні політично життєздатним, ні юридично надійним варіантом, оскільки поточні правові основи оборони ЄС (ст. 42.7 ДЄС) чітко вказують на те, що НАТО залишається якорем європейської колективної безпеки для своїх держав-членів (ст. 42.7). TEU). З цих причин ми зазначаємо у вступному тексті експерименту, що будь-яка оборонна схема ЄС мала б доповнювати існуючу співпрацю НАТО, навіть якщо сам ЄС також включає положення про солідарність і положення про взаємну оборону. Крім того, щоб переконатися, що експеримент залишається когнітивно керованим респондентами, кількість можливих вимірів політики обмежена. Дослідження спільних експериментів політики рідко використовують більше шести вимірів політики. Більшість нещодавніх спільних політичних експериментів щодо питань ЄС використовували від трьох (Beetsma та ін., 2021) до шести вимірів. Ми визначаємо шість ключових аспектів європейської

оборонної політики: обсяг і рівень, фінансування, управління, відмова від участі, спільні закупівлі та розмір. Для кожного з цих розмірів ми надаємо альтернативні варіанти, які випадково змінюються; обґрунтування цих альтернатив обговорюється нижче. [42] Подібним чином ми не випадково змінюємо наявність або відсутність положень про взаємний захист, оскільки вони охоплюються ст. 5, і – меншою мірою – положенням про солідарність ЄС. Повний текст вступних рамок різними мовами наведено в Додатку 1. Точний опис кожного параметра наведено в таблиці 1 нижче. Вимір обсягу та рівня моделює ступінь, у якому програма запроваджує інструменти рівня ЄС, на відміну від надання підтримки ЄС для національних інструментів. Таким чином, за допомогою цього виміру ми можемо оцінити, наскільки громадяни підтримують або належний новий європейський інструмент, або радше нову європейську підтримку національних інструментів. Для цього ми надаємо респондентам пакети, що містять одну з двох альтернатив для цього виміру: або створення нової європейської збройної сили, або спільне фінансування вдосконалення та розширення національних збройних сил.

Ці виміри не точно відтворюють зміст політичних дебатів, а радше спрощують його до двох чітких «ідеально-типових» альтернатив, щоб дослідити, яка з них найкраще відображає суспільні переваги. Насправді ЄС прагнув одночасно як посилення національних сил, так і розвитку наднаціональних сил. Існуюча правова база оборонного співробітництва в ЄС (ст. 42 ДЄС і наступні) дозволяє як координувати національні сили, так і створювати наднаціональні чи міжнародні, як *ad hoc* для конкретних місій, так і на постійній основі. До російського вторгнення в Україну ці сили мали дві форми. По-перше, деякі країни-члени створили спеціальні міжурядові військові підрозділи, які могли б використовуватися для захисту ЄС і НАТО. Вони отримали назву «Єврокорпус» і залишаються повністю під міжурядовим контролем. Другою опорою існуючих спільних європейських можливостей є європейські бойові групи, створені з добровільних національних внесків, але під контролем ЄС через Раду на випадок надзвичайної ситуації. З моменту активації PESCO у 2017 році ЄС фактично

неодноразово обговорював, чи варто реформувати ці структури, зберігаючи Зобов'язання №. 12 відповідно до Рішення Ради (Рада Європейського Союзу, 2017 р.) про створення PESCO, яке чітко зобов'язує країни-члени брати участь із довгостроковим розміщенням внутрішніх сил у формуваннях Європейської бойової групи. Майже одночасно ЄС створив у 2017 році невеликий «Військовий план планування та проведення» — «зародковий, але символічний» (Reykers, 2019) офіс військового штабу, якому спочатку було доручено керувати майбутніми військовими операціями ЄС, який ще більше розширив свої наглядові можливості, включивши потенційні бойових дій у 2018 році. У 2022 році, як реакція на російське вторгнення в Україну, ЄС запустив нову ініціативу під назвою «Європейський стратегічний компас», яка запровадила низку нових можливостей для розвитку на європейському рівні. Серед інших подій (деякі обговорюються нижче під час обговорення інших вимірів), Стратегічний компас пропонує поступове будівництво справжніх військових сил на рівні ЄС під назвою «Спроможність швидкого розгортання» (Європейська служба зовнішніх дій, 2022), а також подальше розширення як розміру, так і повноваження військового штабу ЄС. [43] Хоча ці події знаменують початок розширення впливу ЄС у військовій сфері, Compass не означає зміни парадигми; більшість ініціатив все ще спрямовані на підтримку та покращення національних сил, і — на практиці — ЄС здебільшого використовував свої інструменти для підтримки національних дій, наприклад, через використання Європейського фонду миру для фінансування поповнення національних запасів зброї. підтримкою України країнами-членами. Підсумовуючи, вимір обсягу та рівня відображає дві ідеально-типові альтернативи для визначення того, якому шляху вперед респонденти загалом віддають перевагу, хоча фактичні політичні рішення будуть спрямовані на досягнення балансу (який може відрізнятись) між створенням справжнього наднаціонального потенціалу та підтримкою вдосконалення та координація національних можливостей. Далі ми представляємо аспект фінансування. Оскільки як нові інструменти на рівні ЄС, так і підтримка вдосконалення національних можливостей вимагають

інвестицій, суспільні переваги можуть суттєво відрізнятися щодо того, який інструмент найкраще фінансувати будівництво такого оборонного союзу. У ЄС є кілька варіантів щодо цього, оскільки вже існують принаймні два інструменти з власними бюджетами. [44] З 2017 року ЄС реформував старий механізм Athena в Європейський оборонний фонд і Європейський фонд миру, обидва спрямовані на посилення дій ЄС у сфері оборони та зовнішньої політики. Перший, з бюджетом у 8 мільярдів, зосереджений на спільному технологічному розвитку та націлений на європейську оборонну промисловість загалом, хоча було запропоновано розширити його роль, включивши спільні військові закупівлі (Європейська комісія, 2022b). І навпаки, Європейський закон миру Фонд, створений у 2021 році, має бюджет приблизно 5,7 мільярдів і зосереджений на підтримці третіх країн, але у відповідь на російську агресію проти України його використовували для поповнення національних запасів зброї, виснажених підтримкою, наданою Україні. Жоден із цих існуючих інструментів сам по собі не є достатнім для постійного фінансування розширення підтримки ЄС для існуючих національних активів або відповідних військових сил на рівні ЄС, незалежно від того, наскільки вони обмежені за розміром. Тому після війни багато хто закликав ЄС створити фонд, паралельний із Resilience and Recovery Facility (RRF), для підтримки подальших спільних витрат. Наприклад, до лютого 2022 року Palacio et al. (2022) запропонував створити Європейський фонд безпеки для підтримки, серед інших цілей, програм ЄС щодо озброєння. Ми моделюємо аспекти фінансування експерименту, щоб представити кілька ідеально-типових джерел фінансування, використовуючи мову, яку було легко зрозуміло в попередніх експериментах, залишаючись загалом вірним наріжним каменям політичних дебатів. [46] Крім того, він має на меті перевірити як основні політичні переваги, так і горизонтальні, а також міжчасові перерозподілові переваги респондентів. Вимір має чотири рівні: прогресивне підвищення оподаткування, за якого додаткові витрати оплачуються багатими за рахунок підвищення податку на 1%; підвищення фіксованого оподаткування, при якому додаткові витрати покриваються підвищенням податку на 0,5% для кожного;

перерозподіл ресурсів, за допомогою якого ресурси перерозподіляються з інших сфер державних витрат; а також збільшення боргу на європейському рівні (єврооблігації), який має бути виплачений у майбутньому. Важливо те, що ці параметри призначені для перевірки власних інтересів на відміну від переваг перерозподілу. Один варіант явно створює витрати для всіх респондентів (підвищення фіксованого податку). Один варіант не створює прямих витрат для респондентів, але може призвести до непрямих витрат (перерозподіл). Один варіант формально запроваджує міжкласовий перерозподіл (прогресивне оподаткування); в той час як один варіант передбачає міжчасовий перерозподіл за допомогою спільного боргу ЄС. [45] Далі ми вводимо в експеримент аспект, що досліджує механізми прийняття рішень. Механізми прийняття рішень становлять один із найважливіших елементів суперечки, коли йдеться про наднаціональні військові активи. Оборона становить, за визначенням, архетип «високої політики», остаточної «основної державної влад»; Питання оборони є важливим елементом національного суверенітету, і їх центральне значення для національного суверенітету визнається кількома національними конституціями та конституційними судами, наприклад, німецьким Bundesverfassungsgericht у його рішенні щодо Лісабонського договору 2009 року. По суті, дебати щодо правил голосування у сфері зовнішньої політики та політики безпеки стосуються природи Європейського Союзу як державного устрою: прихильники одностайності бачать ЄС як класичну міжурядову організацію; тих, хто хоче мати більшість голосів серед держав-членів, надихає швейцарська модель управління, і вони хотіли б, щоб Союз перетворився на конфедерацію; і, нарешті, федералісти хотіли б залучити як Раду, так і Європейський парламент, поширивши звичайну законодавчу процедуру на всі сфери формування політики. Ми представляємо всі три точки зору в експерименті, хоча згідно з нинішньою гібридною конституцією ЄС «*sui-generis*» (яка одночасно є міжурядовою, конфедеративною та федеральною залежно від сфери політики), як більшість зовнішньополітичних рішень, так і оборонні рішення вимагають, на політичному рівні, одностайності держав-членів у Раді. Міжурядова логіка оборонного

співробітництва ЄС не обмежується вищими політичними інституціями: навіть військовий штаб ЄС ухвалює рішення одностайно делегатами країн-членів. Хоча одностайність захищає інтереси держав-членів, вона наражає спільну політику на потенційний шантаж з боку певних держав-членів. Таким чином, цей особливий захист інтересів держав-членів відбувається за рахунок ефективності та своєчасності рішень на рівні ЄС, що призвело до того, що Комісія під керівництвом Президента Фон дер Ляєн і Високого представника ЄС Борреля неодноразово підштовхнули до зміни правил одностайності. Стратегічний компас має на меті не змінити це, а дозволити підгрупам держав-членів діяти, використовуючи мистецтво. [49]

Підсумовуючи, запитання про врядування не є другорядними в дослідженні, оскільки вони говорять про фундаментальне розуміння респондентами щодо того, хто має «залишати останнє слово» в європейських справах. При моделюванні варіантів управління особливу увагу слід приділяти досягненню балансу між розумінням респондентів, вірністю публічним дебатам і чуйністю до різних ідеальних типових уявлень про те, хто в кінцевому підсумку повинен приймати рішення. Для цього ми призначаємо кожному пакету один із трьох стилізованих режимів управління, які спрощено представляють ключові способи функціонування Європейського Союзу, як його змодельували теоретики. Розмір відображає три різні рівні, що відповідають ідеально-типовим режимам управління. Чистий режим міжурядового управління вимагає одностайної згоди держав для прийняття рішення. Конфедеративна модель вимагає прийняття рішення більшістю держав-членів; федеративна модель вимагає як більшості штатів, так і більшості Європейського парламенту. По-четверте, ми включаємо в можливий дизайн можливість для країн-учасниць відмовитися від спільних рішень. Відмова має довгу історію в розробці політики ЄС, як на конституційному рівні (як у випадку з Шенгеном, єврозоною або зовнішньою політикою та політикою безпеки), так і в рамках певної політики.

2.2. Оборонні аспекти на інституційних рівнях у рамках європейської політики.

У випадку оборони ЄС відмови від участі були абсолютно критичними: наприклад, до російського вторгнення в Україну Данія мала номінальний вихід із СПБО, який було скасовано на референдумі у 2022 році; лише 25 із 27 країн-членів ЄС беруть участь у PESCO; і малоімовірно, що будь-які великі військові сили ЄС бачать внески країн, які зробили нейтралітет наріжним каменем своєї зовнішньої політики, таких як Ірландія чи Австрія, навіть якщо вони можуть робити свій внесок у певні місії. [48]

Щоб змодельовати це, включається широко сформульований вимір, який зосереджується не на участі інституційного рівня в ініціативі, а на тому, чи має країна право відмовитися від конкретних рішень у рамках політики. Цей вимір включає два альтернативні рівні: або країнам дозволено відмовитися від конкретних спільних рішень, або їм це не дозволено, і тому вони повинні дотримуватися загальної структури щоразу, коли приймається рішення. По-п'яте, ми включаємо ключовий вимір: чи повинні ці пакети включати спільні закупівлі озброєнь чи ні.

Як показано в попередніх дослідженнях, загальні закупівлі зазвичай розглядаються як спосіб розподілу витрат на дорогі програми державного інвестування, а також як підвищення переговорної сили сторони-державного замовника по відношенню до промислових гравців. Проте спільна закупівля та закупівля озброєнь залишається одним із найбільш суперечливих аспектів дискусії. З одного боку, суттєві переваги можна отримати, об'єднавши закупівлі, завдяки монопсонічній владі, зменшенню неефективності, запобіганню заниженим торгам і забезпеченню сумісності стандартів. З іншого боку, спільні закупівлі можуть призвести до витрат для країн, оскільки національні військово-промислові комплекси характеризуються низькою конкуренцією, високою концентрацією та наявністю сильних національних «чемпіонів», безперервність діяльності яких розглядається не лише як економічна необхідність, а й як пріоритет безпеки. Як наслідок, створення спільних закупівель зброї на європейському рівні передбачає певну промислову консолідацію, яка є політично суперечливою. [50]

З цих причин Європейський Союз, визнаючи центральну роль закупівель озброєнь, не наважувався наполягати на загальних закупівлях, зосереджуючи свої дії натомість на поступовому усуненні перешкод, які заважають створенню ініціатив із закупівель у довгостроковій перспективі. З цієї точки зору Комісія шукала два паралельних напрямки, охоплюючи як «негативну», так і «позитивну» інтеграцію.

З нормативної точки зору, він спочатку намагався забезпечити застосування правил вільної та чесної конкуренції до закупівель національної оборони, маючи на меті створення справді європейського ринку оборони, а отже, європеїзованої промислової бази. Директива 2009/81/ЕС була спрямована на досягнення такої мети, але власна оцінка Комісії щодо директиви свідчить про те, що, незважаючи на те, що Директива «призвела до більш ніж удвічі збільшення вартості контрактів на оборону та безпеку, опублікованих у всьому ЄС і укладених, у конкуренції, згідно з правилами, заснованими на прозорості та рівному ставленні (...), дуже значна частка витрат на оборонні закупівлі все ще здійснюється поза Директивою». [51]

Оскільки було виявлено, що високоцінні, передові або стратегічні системи були найменш охопленими директивою, Комісія стратегічно інвестувала у скорочення розриву між різними національними галузями промисловості, зосередившись на дослідженнях і розробці, розробці продуктів і технічних стандартах. З цією метою ст. 43.4 договору передбачає створення науково-дослідного центру Європейське оборонне агентство (EDA). Це було додатково доповнено Європейським оборонним фондом (EDF), створеним у 2021 році з бюджетом у 8 мільярдів, мета якого — сприяти міжнаціональному промисловому співробітництву в розробці нових технологій і оборонних застосувань. Хоча як EDA, так і EDF мають фінансування для підтримки придбання певного інноваційного обладнання або технологій, розроблених за рахунок їхнього відповідного фінансування, їм не вистачає належної спільної закупівлі можливостей у масштабі. На початку російське вторгнення в Україну не сильно вплинуло на розрахунки держав-членів у цьому відношенні; на

Версальському саміті 10-11 березня 2022 року, лише через кілька тижнів після початку війни, лідери ЄС все ще лише зобов'язалися «розробити подальші стимули для стимулювання спільних інвестицій держав-членів у спільні проекти та спільне придбання оборонних можливостей».

Однак ставлення Європейської комісії почало змінюватися. У травні, коли стало очевидно, що короткострокового вирішення конфлікту не видно, Комісія оприлюднила обширний аналіз прогалин у можливостях європейської оборонно-промислової бази. У липні 2022 року Комісія запропонувала нову постанову про створення фонду в розмірі 500 мільйонів євро для справжніх спільних закупівель на рівні ЄС через бюджет ЄС, щоб у майбутньому перетворити її на справжню Європейську оборонну інвестиційну програму (Європейська комісія, 2022а). Водночас EDA у листопаді 2022 року запустила ініціативу щодо спільного закупівлі та закупівлі артилерійських боєприпасів для поповнення запасів, вичерпаних через підтримку України державами-членами. У березні 2023 року між 18 державами-членами було досягнуто угоди щодо цього механізму, згідно з яким EDA безпосередньо відповідає за закупівлі, а в квітні того ж року було розширено ще 6.

Незважаючи на те, що проект «Спільна закупівля боєприпасів» все ще не досягає обсягу закупівель у галузевому масштабі, він виступає в якості пілотного для спільних закупівель ЄС поза традиційними сферами науково-дослідних робіт, і тому являє собою справжній – хоча й суперечливий – прогрес. У цьому експерименті ми пояснюємо цю дуже складну інституційну траєкторію, зосереджуючись на фундаментальному принципі спільних закупівель, оскільки інші аспекти політики (наприклад, розмір, фінансування, управління) вже знаходяться в центрі уваги інших вимірів. Таким чином, цей вимір складається з двох рівнів: один включає спільні закупівлі, а інший залишає закупівлі за країнами. Остаточний вимір експерименту стосується розміру мілітаризованих сил згідно з пактом безпеки. Розмір зобов'язань має відображати загальну зацікавленість респондента в наявності пакту безпеки між європейськими країнами. Масштаб амбіцій проекту вважається ключовим фактором уподобань

респондентів. Розробка альтернативних варіантів у цьому вимірі є складною, тому що нам потрібно уникати «абсурдних» комбінацій у всіх вимірах, але водночас ми повинні пам'ятати, що напруга між європейською підтримкою національних сил і створенням належних європейських сил уже вирішена в вимір «рівень».

Отже, цей вимір зосереджується на розмірі підтримуваних сил, не уточнюючи, чи це стосується підтримуваних національних сил чи справді європейських. Проте, щоб уникнути нереалістичних комбінацій, існуючі дебати щодо можливих збройних сил ЄС спонукають до опису атрибутів цього виміру, оскільки вони все одно будуть меншими, ніж існуючі національні сили. Таким чином, ми отримуємо сили меншого розміру (з низьким рівнем амбіцій) із Європейського стратегічного компасу 2022 року, офіційної стратегії Європейського Союзу, оприлюдненої в березні 2022 року для створення баз спільних європейських сил втручання під контролем Європейська комісія, яку ми докладно обговорювали раніше в цій статті).

Як і в Стратегічному компасі, ми встановлюємо розмір загальних сил у 5000 військовослужбовців та їх обладнання, значення, яке працюватиме однаково добре незалежно від того, чи включають комбінації пакетів сили на рівні ЄС чи підтримку національних сил у рамках масштабу та рівня. Натомість більш амбітна версія виміру надихається поточними дискусіями між підгрупою держав-членів щодо створення Європейських сил швидкого реагування, які наразі називаються Ядром реагування на кризові ситуації або КРОК. КРОК був запропонований президентом Франції Еммануелем Макроном у 2018 році та схвалений рядом чинних урядовців (таких як Ангела Меркель), а також колишніх лідерів (серед них Ширака та Блера).

Сили швидкого реагування, визначені як мета ще в 1999 році, були офіційно запуснені як Постійне структуроване співробітництво, і вони все ще знаходяться в стадії розробки; після розгортання вона повинна включати до 60 000 військовослужбовців на непостійній основі. В експерименті ми використовуємо значення 50 000 військових для нашого вищого рівня амбіцій у

вимірювання; з п'яти країн, опитаних в експерименті, чотири беруть участь у КРОК (Італія, Франція, Німеччина та Іспанія), а одна – ні (Нідерланди). Це значення є одночасно надзвичайно амбітним для збройних сил на рівні ЄС, але також відносно амбітним для національних збройних сил, навіть якщо воно залишається в межах наявних можливостей держав-членів, які були досліджені.

Емпірична стратегія Спільний експеримент. Ми перевіряємо уподобання щодо альтернативних форм співпраці ЄС у сфері безпеки за допомогою спільного експерименту, проведеного на репрезентативній вибірці з 750 респондентів у Франції, Німеччині, Італії, Нідерландах та Іспанії. [52]

Ці країни пропонують широкий вибір позицій у Західній Європі за двома ключовими показниками: військовий прогнозований потенціал (високий для Франції, помірний для Італії та Нідерландів, низький для Іспанії та Німеччини) і позиція чистого вкладника/отримувача щодо фінансового рівня ЄС інструментів³ (Франція, Німеччина та Нідерланди як чисті платники, а Італія та Іспанія як чисті одержувачі).

Важливо, що ці країни добре відображають загальний ландшафт Західної та Південної Європи, але вони не відображають позицію центрально-східних і північних держав-членів, які відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки по відношенню до Росії. Отже, результати на основі цієї вибірки не можна узагальнити на весь Європейський Союз, хоча вони добре відображають, на нашу думку, західноєвропейські настрої. IPSOS провів експериментальне опитування, під час якого було зібрано репрезентативну вибірку осіб з кожної країни за шістьма квотами: стать (розділена на дві категорії), рівень освіти (розділена на три категорії), рівень доходу (розділена на три категорії на основі фактичного доходу домогосподарства), розподіл населення за NUTS-1, вік (розділений на три категорії) та професія (розділений на десять категорій).

Вибірку спочатку було зібрано з осіб, які раніше відповідали на подібні опитування в березні 2020 року та липні 2020 року в контексті поточного, але не пов'язаного з цим панельного проекту. Якщо вибірка не відповідала цільовому

розміру, респонденти були відібрані таким чином, щоб загальна вибірка все ж була репрезентативною для демографічних характеристик, згаданих вище. [53]

Цей метод вибірки забезпечив репрезентативність результатів опитування для населення та дозволив проаналізувати зміни індивідуальних установок з часом. Для початку респондентам надається вступний текст із описом політики, а потім поруч демонструються два пакети політик, кожен з яких складається з кількох вимірів. Рівні (або атрибути) для кожного виміру були отримані, як обговорювалося в ході політичних дебатів, але спрощені та адаптовані, щоб бути доступними для респондентів, але при цьому перевірялися фундаментальні теоретичні дебати. У таблиці 1 наведено огляд параметрів, які використовуються в опитуванні.

Для кожного пакета політик випадковим чином вибирався рівень для кожного виміру, в результаті чого два випадково згенеровані пакети політик відображалися поруч. Респонденти виконували три завдання: спочатку вказували, якому з двох пакетів вони віддають перевагу; потім вони вказали свій рівень підтримки або опозиції для кожного пакету за 5-бальною шкалою Лайкерта. Цей процес було повторено три рази, в результаті чого кожен респондент оцінив загалом шість пакетів. Щоб уникнути будь-яких упереджень у порядку, порядок параметрів був рандомізований для респондентів, але для окремих респондентів залишався постійним протягом усіх трьох ітерацій експерименту.

Табл.2.1.

Розміри спільного експерименту

Розмірні питання	Рівні:
Яка мета пакту безпеки?	Спільне фінансування вдосконалення національних збройних сил держав-членів
Як фінансується пакт безпеки?	Збільшивши податки на 0,5% для всіх в ЄС. Збільшивши податки на 1%, тільки для багатих в ЄС. Збільшити державний борг ЄС, який буде погашений у майбутньому.

	Шляхом перерозподілу державних витрат на національні збройні сили.
Як приймаються рішення щодо спільної безпеки?	Більшість країн мають погодитися, жодна з країн не має блокувати рішення самостійно і більшість країн членів Європейського парламенту повинні погодитися.
Чи можливо, щоб одна країна відмовилася від певних рішень?	Ні – усі країни повинні брати участь, якщо це спільне рішення. Так, країна завжди може відмовитися від участі, якщо забажає.
Чи є спільні закупівлі в рамках договору безпеки?	Так, країни ЄС закуповують спільне військове обладнання. Ні, кожна країна самостійно закуповує та купує військову техніку

Джерело: [36].

Методи аналізу. Ми проаналізували експериментальні дані, оскільки вони являли собою панельний набір даних, причому оцінка кожного окремого пакета політики була одиницею спостереження. Окремі особи оцінюють шість пакетів і самостійно вибирають між парами. Щоб врахувати внутрішньоіндивідуальні ефекти, ми групуємо стандартну помилку за респондентом.

Оскільки дані є виключно експериментальними, ми можемо зробити сильні причинно-наслідкові висновки про вплив характеристик політики на переваги. В емпіричному аналізі ми починаємо з вивчення загального рівня підтримки та опозиції за допомогою описових цифр (рис. 1 і 2). Потім переходимо до аналізу сукупних результатів, а потім шаблонів для окремих країн і порівняння конкретних пакетів. У той час як ми перевіряємо кілька регресійних моделей, щоб визначити причинно-наслідковий ефект атрибутів виміру, наведені нижче результати базуються на моделі, що використовує оцінювачі OLS із вибором пакета (незалежно від того, вибрано пакет чи ні) як залежну змінну. Незалежні змінні — це розміри експерименту, які дозволяють нам оцінити причинно-наслідковий вплив наявності чи відсутності певної функції

політики на переваги пакета. Водночас ця модель контролює фіксовані ефекти країни (FE). Додаткові моделі, наведені в таблиці A1 додатка, включають модель, що використовує лише експериментальні змінні, модель, що включає демографічні елементи контролю (вік, освіта, дохід), і моделі, що використовують рейтинг пакета замість вибору пакета як залежну змінну. На рисунку 3 представлено середній граничний ефект компонента (AMCE), який коротко показує причинно-наслідковий вплив кожного розмірного рівня на вибір упаковки. Далі проводяться окремі оцінки для кожної країни. Наступні показники AMCE для окремих країн показані на малюнку 3, а повні результати наведено в таблиці A2 додатку. Нарешті, ми досліджуємо рівні підтримки для певних комбінацій, що представляють особливий інтерес. Йде зосередження на «мінімалістичній» комбінації, де параметрам присвоєно ті атрибути з низькими амбіціями ЄС; «максималістична» комбінація, яка фіксує рівні підтримки найамбітнішої комбінації політики на рівні ЄС; і комбінація «стан гри», яка максимально наближає статус-кво станом на грудень 2022 року. [52]

Підтримка і опозиція в цілому. Вивчення загального ставлення до оборонної співпраці в Західній Європі є важливим першим кроком у аналізі конкретних планів досліджень. Важливо розуміти загальний рівень підтримки та опозиції, незалежно від конкретних вимірів політики, щоб отримати повне 17 розуміння суспільних настроїв. Як показано на малюнку 1, приблизно 22% пакетів, які бачать респонденти, оцінюються негативно або дуже негативно, тоді як приблизно 37% оцінюються схвально або сильно на користь, а близько 41% залишають респондентів нейтральну. Ці результати свідчать про те, що існує незначна опозиція створенню загальноєвропейського союзу безпеки, і це навряд чи підбадьорить політиків-євроскептиків, оскільки понад 80% респондентів або нейтральні, або підтримують такий союз. Беручи до уваги ці загальні погляди, ми можемо краще зрозуміти контекст, у якому надходять конкретні політичні пропозиції. Виходячи з цього, ми також можемо оцінити ступінь фундаментальної опозиції (тобто, незалежно від плану політики) співробітництву в галузі безпеки. Проста частка відхилених пакетів не може

сказати нам, як формується фундаментальна опозиція, оскільки кожен респондент бачить і оцінює кілька пакетів (тому одні йому чи їй можуть подобатися, а інші — не). Щоб дослідити це далі, ми аналізуємо характерні для респондентів шаблони, як показано на малюнку 2. На цьому малюнку відображено частку респондентів (вісь ординат), які відхиляють певну кількість пакетів із шести, які вони оцінюють (вісь x). Чим більшу кількість пакетів відкидає респондент, тим фундаментальнішою є їхня опозиція щодо ідеї союзу безпеки, незалежно від його конкретних політичних характеристик. Цей показник дає зрозуміти ступінь «обмежувальної» та безкомпромісної опозиції щодо формування політики на рівні ЄС. Коли респонденти відхиляють більшу кількість пакетів, це свідчить про більш суворе та непоступливе ставлення до політики співпраці у сфері безпеки, тоді як коли відхиляється менше пакетів, це свідчить про більш прихильне ставлення громадськості до дій на рівні ЄС. Розуміючи рівень опозиції та ступінь, в якому вона обумовлена чи ні розробкою політики, ми можемо отримати краще розуміння потенційних викликів і можливостей для впровадження політики співпраці в галузі безпеки на рівні ЄС.

Як показано на малюнку 2, у листопаді 2022 року фундаментальна опозиція серед респондентів Західної Європи щодо оборонного союзу була вкрай обмеженою. Менше 5% усіх респондентів виступають проти 5 або 6 пакетів із 6, які вони бачили та оцінювали, що свідчить про те, що переважна більшість респондентів була певною мірою задоволена або принаймні нейтрально ставилася до принаймні 50% пакетів, які їм були призначені. Хоча це може бути наслідком конкретного історичного моменту, коли проводилося опитування, ці результати насправді дуже узгоджуються з попередніми цифрами щодо моделей опозиції щодо конкретної політики, які постійно показують, що респонденти опитування, як правило, мають набагато більш відкрите ставлення, коли поставити перед фактичними політичними альтернативами з конкретними деталями, на відміну від однопунктових запитань про широкі сфери політики. Іншими словами, об'єднані експерименти змушують респондентів міркувати про розробку політики, у той час як питання з одного елемента, швидше за все,

активізують їхню «інтуїтивну» реакцію 18 проти певної сфери політики чи інституції; останні, таким чином, є більш ефективними у фіксуванні відповідей, зумовлених ідеологією, тоді як об'єднані експерименти дозволяють більш точно відобразити дополітичні політичні уподобання. [49]

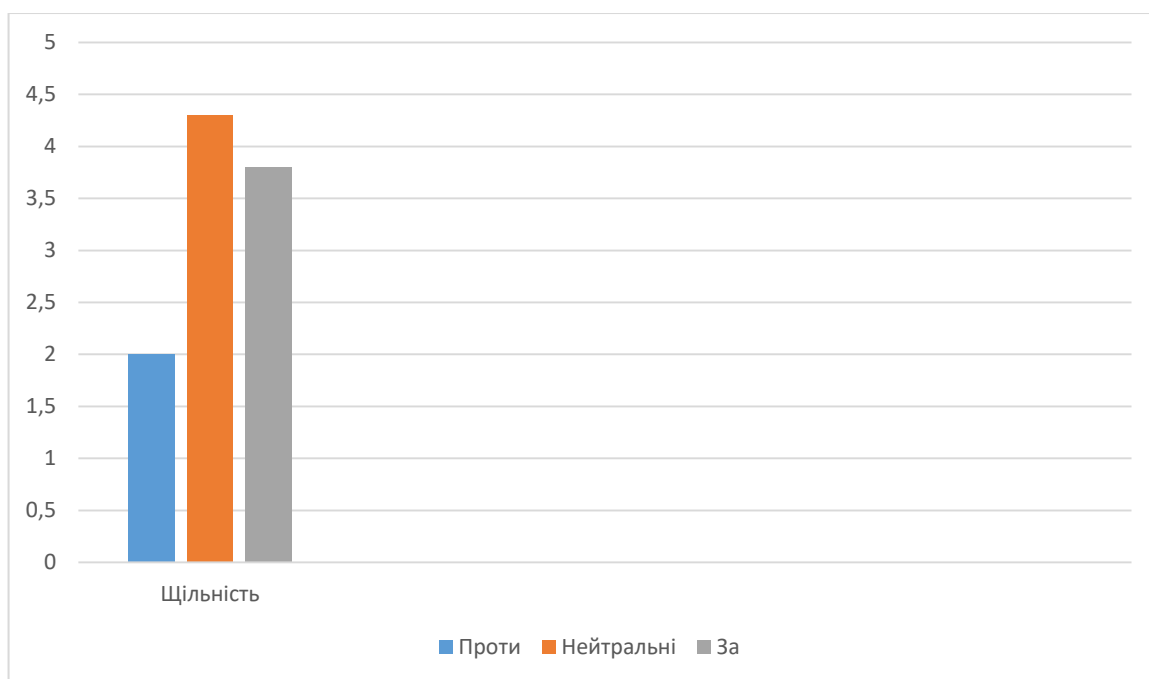

Рис. 3.1. Рівні підтримки: частка пакетів, які підтримуються або проти.

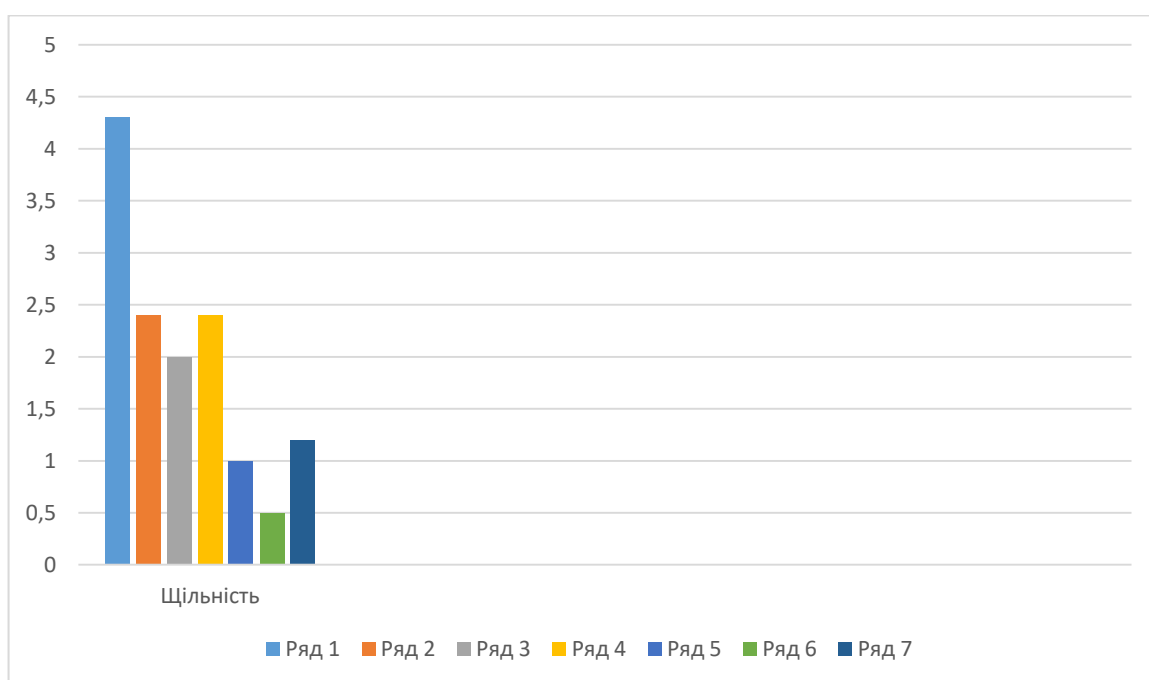

Рис. 3.2. Частка відхилених посилок на одну особу, Фундаментальна опозиція - 4.27%

Підтримка чи опозиція до альтернативних варіантів оборонного союзу. Далі ми проаналізуємо преференції щодо моделей оборонних союзів. Ми використовуємо лінійну модель (рівняння 1 вище), щоб оцінити причинно-наслідковий вплив різних вимірних атрибутів на ймовірність вибору або відхилення пакету, контролюючи моделі індивідуального рівня з кластерними ЗЕ. 4 Рисунок 3 візуально представляє суто експериментальну, базову модель, яка дозволяє нам зробити надійний причинно-наслідковий висновок щодо впливу наявності чи відсутності певної ознаки політики. Експеримент випадковим чином присвоює один конкретний варіант для кожного виміру, і тому вони є абсолютно незалежними один від одного за своєю конструкцією. Тому коефіцієнти, показані по горизонталі, слід інтерпретувати як зміну ймовірності вибору пакету політики, що характеризується певною ознакою конкретного виміру, порівняно з базовою альтернативою, контролюючи всі інші характеристики відповідної політики.

РОЗДІЛ III СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПАС РОЗВИТКУ ЄПБО: НОВІ ВИКЛИКИ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ В УКРАЇНІ

3.1. Стратегічний компас розвитку європейської політики безпеки та оборони.

«Європа в небезпеці». [12] Це консенсус, досягнутий Верховним представником ЄС із закордонних справ і політики безпеки та віце-президентом Європейської комісії Жозепом Борреллем і європейськими міністрами оборони на зустрічі Європейська рада 15 листопада 2021 р.[12] ЄС та його держави-члени перебувають у середовищі безпеки, яке швидко змінюється. Геостратегічна картина стала непостійною, а конкуруючі сфери впливу порушують багатосторонню систему.[13]

У відповідь на цю мінливу картину Європейська рада запропонувала розробити Стратегічний компас. Запланований на випуск у березні 2022 року, Compass викладе «оцінку загроз і викликів», з якими стикається ЄС, і «запропонує оперативні вказівки», щоб дозволити ЄС стати «постачальником безпеки для своїх громадян». [14] Стратегічний компас, розроблений Європейською радою, є спробою визначити стратегічне бачення Союзу згори донизу, одночасно досягаючи консенсусу між державами-членами знизу вгору, спираючись на їхні різноманітні точки зору для забезпечення інструмент координації своєї зовнішньої політики.

Спільний аналіз загроз для нової ери незахищеності

Стратегічний компас базується на спільному аналізі загроз, проведеному за допомогою SIAC (Єдина розвідувальна здатність аналізу) у Європейському розвідувальному та ситуаційному центрі (INTCEN). Це частина структур кризового управління Європейської служби зовнішніх дій – дипломатичного підрозділу ЄС[15]. Цей «всеосяжний аналіз на 360 градусів» діапазону звичайних і гібридних загроз, з якими стикається ЄС, є першим оглядом такого роду, проведеним ЄС[16]. Зрештою, цей аналіз прагне забезпечити «загальне розуміння» загроз і викликів, з якими стикаються держави-члени.[27]

Цей спільний аналіз загроз класифікує ці проблеми за трьома напрямками.[8]

1. Глобальний: уповільнення глобалізації, зростання економічного суперництва між глобальними державами, зміна клімату та конкуренція за ресурси разом із розпадом багатосторонньої системи загрожують ЄС та його державам-членам.

2. Регіональний: нестабільність, конфлікти, нестабільність держави, міждержавна напруженість і дестабілізуючий вплив недержавних акторів все більше загрожують миру на регіональному рівні.

3. Загрози проти ЄС: SIAC вважає, що ЄС є мішенню державних і недержавних суб'єктів, мобілізація гібридних інструментів, таких як дезінформація та інструменталізація міграції, а також триваючий ризик терористичної діяльності та атак разом представляють пряму загрозу європейській безпеці.

У багатовимірному ландшафті ризиків, який все більше характеризується як звичайними, так і новими загрозами[29], жодна окрема держава-член ЄС «не має ні сил, ні ресурсів, щоб подолати ці загрози самотійно».[30] У цьому відношенні Стратегічний компас інформуватиме майбутня політика та стратегії ЄС у чотирьох напрямках роботи, а саме:

Діяти;

Безпечний;

Інвестиція;

Партнер.[21]

У своїй передмові до «Стратегічного компасу» Ж. Боррель стверджував, що «нам потрібен ЄС, здатний діяти швидко та рішуче щоразу, коли вибухає криза, з партнерами, якщо це можливо, і самотійно, коли це необхідно». [32] «Стратегічний компас» прагне підвищити ефективність оперативного залучення ЄС шляхом мобілізації цивільних експертів, військових сил і повного використання Європейського фонду миру – механізму, який фінансуватиме

загальні витрати на місії Спільної політики безпеки та оборони (CSDP) до 2027 року.

Пропозиція щодо розвитку потенціалу швидкого розгортання ЄС (EURDC) є одним з найбільш амбітних елементів Стратегічного компасу. Це дозволить ЄС розгорнути модульні сили чисельністю 5000 військовослужбовців[33], здатні виконувати повний спектр операцій на наземних, повітряних і морських театрах. Хоча немає чіткості щодо остаточної форми, яку набуде EURDC, під час обговорення з Центром стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS) Генеральний директор Військового штабу ЄС (EUMS) віце-адмірал Ерве Блежан зазначив, що EURDC ймовірно, це буде переформулювання можливостей Бойової групи ЄС [34]. Проте, незважаючи на те, що їх використання розглядалося в Лівії та Малі бойові групи ЄС ніколи не були розгорнуті через сприйняте «зменшення прагнення активізувати жорстку грань CSDP».[35] Однак відсутність готовності застосувати «жорсткі» можливості є загальновідомою проблемою, яка впливає на здатність ЄС бути ефективним глобальним актором, коли справа доходить до питань безпеки. І президент Комісії Урсула фон дер Ляєн, і Жозеп Боррель стверджують, що ЄС має посилити свою «готовність»[36] і що «відсутність політичної волі» використовувати свої сили заважає ЄС стати справжнім постачальником безпеки. [37] Це ставить під сумнів готовність ЄС діяти під час реагування на кризи, що швидко розгортаються, і які вимагають повного спектру відповідей, таких як інші «Момент аеропорту Кабула» після виведення США з Афганістану в серпні 2021 року.[38]

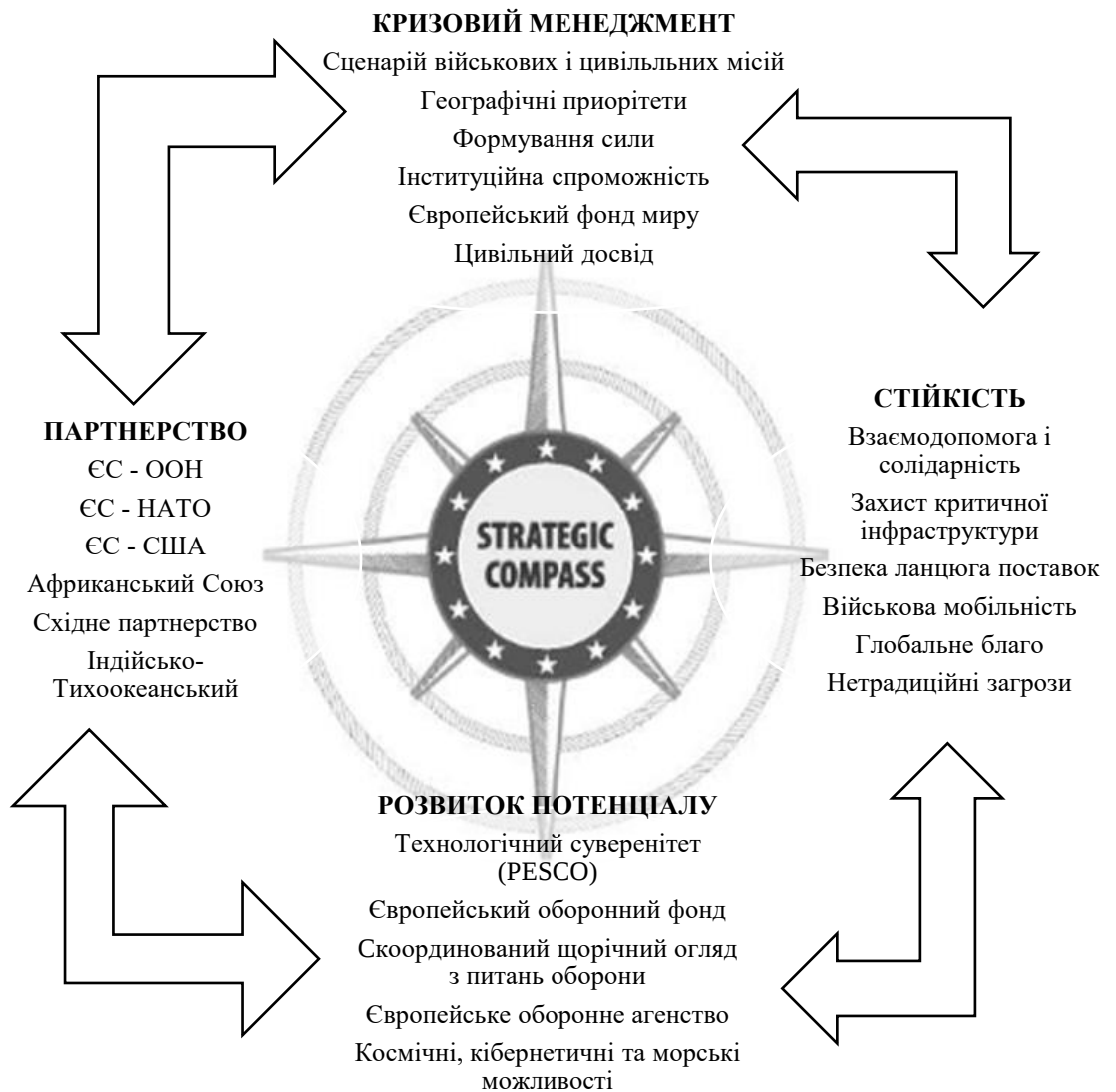

Рис. 3.1. Процес стратегічного компасу та його кошики [5]

Ж. Боррель стверджує, що ЄС має посилити свою здатність передбачати загрози, гарантувати безпечний доступ до стратегічних сфер, таких як космос і кібернетика, і захищати своїх громадян. [39]

У рамках ініціативи «Стратегічний компас» Розвідувальний центр ЄС (INTCEN) отримає посилену роль єдиного пункту доступу для служб розвідки та безпеки держав-членів[40] для спільного використання розвідданих. Синхронізація розвідувальних можливостей ЄС у формі спільного інструменту аналізу загроз як частини SIAC уже підкреслила необхідність покращення стійкості Союзу, коли справа доходить до питань безпеки. Стійкість, як здатність «оновлюватися, протистояти» та бути «кризостійким» перед внутрішніми та зовнішніми загрозами» [31] є центральним елементом загальної Глобальної

стратегії зовнішньої політики та політики безпеки ЄС [32]. У поточному геостратегічному кліматі космічна, кібернетична та морська сфери стають все більш суперечливими[23], і ЄС потрібно буде розробити нові стратегії та потенціал для підвищення своєї стійкості в цих стратегічних областях. Космічна стратегія безпеки та оборони була запропонована Ж. Боррелем для забезпечення рівних умов гри на цій арені та безперешкодного доступу ЄС до космосу. Одночасно Комас рекомендуватиме покращити та розширити інструмент координованої морської присутності, враховуючи нові сфери морського інтересу. Нарешті, Компас міститиме рекомендації щодо створення «гібридного набору інструментів», включаючи заходи, які необхідно вжити проти нетрадиційних загроз безпеці, таких як кібератаки.[34]

Ж. Боррель, а також інші лідери ЄС підкреслили необхідність для ЄС бути більш амбітним і скоординованим як у підтримці європейської оборонної промисловості, так і, відповідно, у збереженні конкурентної переваги Союзу у військовій і технологічній спроможності.[35] Це вимагатиме зміцнення оборонної технологічної та промислової бази ЄС (EDTIB) – сукупності європейських галузей промисловості, які постачають і оснащують європейські війська.

Європейська оборонна промисловість традиційно була на межі досліджень і розробок (НДДКР) [26] і є ключовим компонентом, що лежить в основі автономії Європи [27]. Тим не менш, оборонні науково-дослідні стратегії – це довгострокова політика, яка потребує десятиліть розвитку та фінансування. Існуючий європейський військовий науково-дослідний потенціал є результатом рішень, прийнятих десятиліття тому.[28] Реальність того, що оборонна промисловість ЄС дуже роздроблена[29] з приблизно 26,4 мільярдами євро на рік, які витрачаються марно через дублювання та надлишок потужностей[30], продовжує притуплювати військову перевагу Союзу. Намагаючись посилити його, ЄС схвалив Європейський оборонний фонд (EDF), механізм, який забезпечує бюджет у розмірі близько 8 мільярдів євро до 2027 року для фінансування «проектів розвитку спільних можливостей». [31] Сприяючи

спільним закупівлям і розробкам, Дефрагментація видатків на оборону в рамках EDF і Стратегічного компасу дозволяє державам-членам отримати вигоду від ефекту масштабу в їх процедурах закупівель, що дозволяє військовим ЄС отримати більше можливостей за менші гроші.

Останній пункт «Компасу» зосереджений на зміцненні партнерства з багатосторонніми організаціями та третіми країнами, які поділяють спільні цінності та інтереси [32] в різних сферах і географічних областях. Оскільки багатосторонність і заснований на правилах порядок уже перебували під загрозою до пандемії[33] з боку таких гравців, як Росія, Китай та Іран, які прагнуть схилити міжнародний порядок на свою користь[34], Стратегічний компас підтверджує відданість ЄС об'єднанню. разом із партнерськими організаціями та країнами-однодумцями для захисту порядку, заснованого на правилах, заснованому на міжнародному праві та багатосторонніх договорах.[35] Зокрема, завдяки новій Спільній декларації, яка очікується в березні 2022 року, Стратегічний компас підкреслить важливість подальшої співпраці ЄС з НАТО. Крім того, ЄС посилюватиме свою співпрацю з іншими багатосторонніми організаціями, такими як ОБСЄ та АСЕАН, разом із окремими партнерами, такими як США та Великобританія.

Зараз ЄС опинився в новій епосі небезпеки і більше не може насолоджуватися комфортом і безпекою, до яких багато хто на Заході звикли в епоху монополярності після падіння Радянського Союзу. Хоча на початку 21-го століття справедливо стверджували, що «люди, яким пощастило жити в західних суспільствах», ймовірно, «більш безпечні, ніж будь-коли в двадцятому столітті»[36], повернення геостратегічної конкуренції; підйом, занепад і відродження угруповання «Ісламська держава» та пандемія COVID-19 серед багатьох інших означають, що ми більше не можемо відчувати такої впевненості в нашій колективній безпеці. Дійсно, ситуація, що розвивається на східних околицях ЄС, і все більш напориста Росія змусили декого зробити висновок, що період після холодної війни підійшов до завершення, а нова розділ відкрився, приносячи з собою нові стратегічні виклики та загрози.[37]

Щоб залишатися актуальним і захищати безпеку та інтереси європейського громадянства, ЄС повинен бути здатним швидко, ефективно та ефективно реагувати на кризи в міру їх розвитку. Процес розробки Стратегічного компасу є важливим кроком на шляху посилення спроможності ЄС реагувати на кризи та зосереджується на створенні модульного інструменту для держав-членів, який дозволить їм реагувати як колективно, так і індивідуально на загрози безпеці. Запровадження Стратегічного компасу має потенціал стати переломним моментом для ЄС, дозволяючи блоку захистити свої інтереси та захистити своїх громадян в епоху зростаючої невизначеності. Однак це стане можливим лише в тому випадку, якщо «Компас» буде підкріплено необхідною політичною волею та бажанням діяти. Якщо знехтувати цими важливими компонентами, Стратегічний компас ЄС може виявитися трохи кращим, ніж вага паперу.

3.2. Посилення європейської оборони у контексті війни в Україні.

Дебати навколо оборони справді такі ж старі, як і сам європейський проект. Співтовариство вугільної та сталеливарної промисловості на самому початку євроінтеграційного процесу мало сильний компонент оборонної промисловості. У 1950 році, всього через кілька місяців після плану Шумана, наші попередники також мали проект побудови Європейського оборонного співтовариства. Історія, в якій оборонна співпраця могла б бути братом ринкової інтеграції, була б можливою. Однак після того, як у 1954 році французький парламент відмовився від Європейського оборонного співтовариства, ми тоді обрали інший шлях.

Сьогодні ЄС перебуває в геостратегічному контексті, який, на жаль, робить «посилення європейської оборони», темою цьогорічної щорічної конференції EDA, невідкладним імперативом. І нам потрібно багато чого надолужити. Два роки тому, презентуючи Стратегічний компас, я сказав, що «Європа в небезпеці». Це було перед агресивною війною Росії проти України, перед великою безпековою кризою в Сахелі та перед війною, яка знову розгорається на Близькому Сході. [44]

Відтоді небезпека для Європи лише зростає. Війна Росії проти України нагадала усім, наскільки критичними залишаються традиційні військові

можливості, такі як танки, артилерія чи боєприпаси; але також наскільки реальними стали гібридні загрози космосу, кіберзагрозам, критичній інфраструктурі, маніпулюванню інформацією чи безпеці постачання. За допомогою Стратегічного компасу ми закликали до «стрибка вперед» у європейській обороні.

Реакція ЄС на агресивну війну росії була безпрецедентною на багатьох рівнях, особливо на військовому. Військова допомога країні, яка перебуває у стані війни, все ще була табу, у не було впевненості, що можна буде зробити, те що вже є зроблено.

Це табу дійсно було порушено, і ЄС вперше військово підтримав країну, яка перебуває у стані війни, в тому числі за допомогою летального обладнання. Наразі ЄС та його країни-члени мобілізували понад 27 мільярдів євро військової підтримки. Понад 34 000 українських солдатів пройшли підготовку майже всюди на території ЄС. [43]

Були використовані інноваційні інструменти з Європейським фондом миру, а також інноваційні підходи з ініціативою трьох гусеничних боєприпасів. Провідні країни та Європейське оборонне агентство об'єднали запит держав-членів для спільної закупівлі боєприпасів. Європейське оборонне агентство підписало 9 рамкових контрактів, інші планується підписати найближчими тижнями. Сім держав-членів вже розмістили замовлення.

Потрібно активізувати зусилля щодо боєприпасів. Вкрай важливо, щоб країни-члени якнайшвидше розміщували більше замовлень в оборонній промисловості. І ми маємо нарощувати виробничі потужності. Щоб пришвидшити ці зусилля, Комісія, зокрема завдяки моєму колезі, комісару Бретону, запровадила новий «Закон про підтримку виробництва боєприпасів» (ASAP) і «Зміцнення європейської оборонної промисловості через загальні закупівлі».

Почалося обговорення внеску ЄС у виконання зобов'язань щодо безпеки України та спеціальний фінансовий пакет у рамках Європейського фонду миру для довгострокової військової підтримки країни. У цьому контексті активізація

спільних закупівель та нарощування потужностей промислового виробництва набувають ще більшого стратегічного значення.

Мобілізація на підтримку України була вражаючою. Однак ця війна також показала негативні наслідки відсутності у нас інвестицій в оборону в попередні десятиліття. Це нагадало нам, наскільки важливою залишається НАТО для нашої колективної оборони, а також те, що потрібно зробити, щоб зміцнити європейську опору НАТО, як просили наші американські друзі. Тим більше, враховуючи рівень невизначеності щодо майбутнього зовнішньої політики та політики безпеки США. Потрібні трансформаційні та постійні зусилля, щоб змінити світогляд в обороні ЄС. [45]

До 2014 року Європа проходила тихий процес роззброєння. Вторгнення в Крим стало першим тривожним дзвіночком, і з тих пір ми зробили найбільші зусилля з переозброєння Європи з 1950-х років.

Новий звіт про оборонні дані ЄС, опублікований EDA, ілюструє нашу позицію та майбутні виклики. У 2022 році видатки на оборону 27 держав-членів зросли восьмий рік поспіль і досягли 240 мільярдів євро в реальному вираженні, що на 6% більше порівняно з 2021 роком, що свідчить про реальні зусилля держав-членів зберегти цю тенденцію. Порівняно з історичним мінімумом 2014 року витрати на оборону зросли на 69 мільярдів євро, або на 40% у реальному вираженні. До 2014 р. Європа справді пройшла через тихий процес роззброєння. Вторгнення до Криму стало першим тривожним дзвіночком, і з тих пір ми зробили найбільші зусилля з переозброєння Європи з 1950-х років. [46]

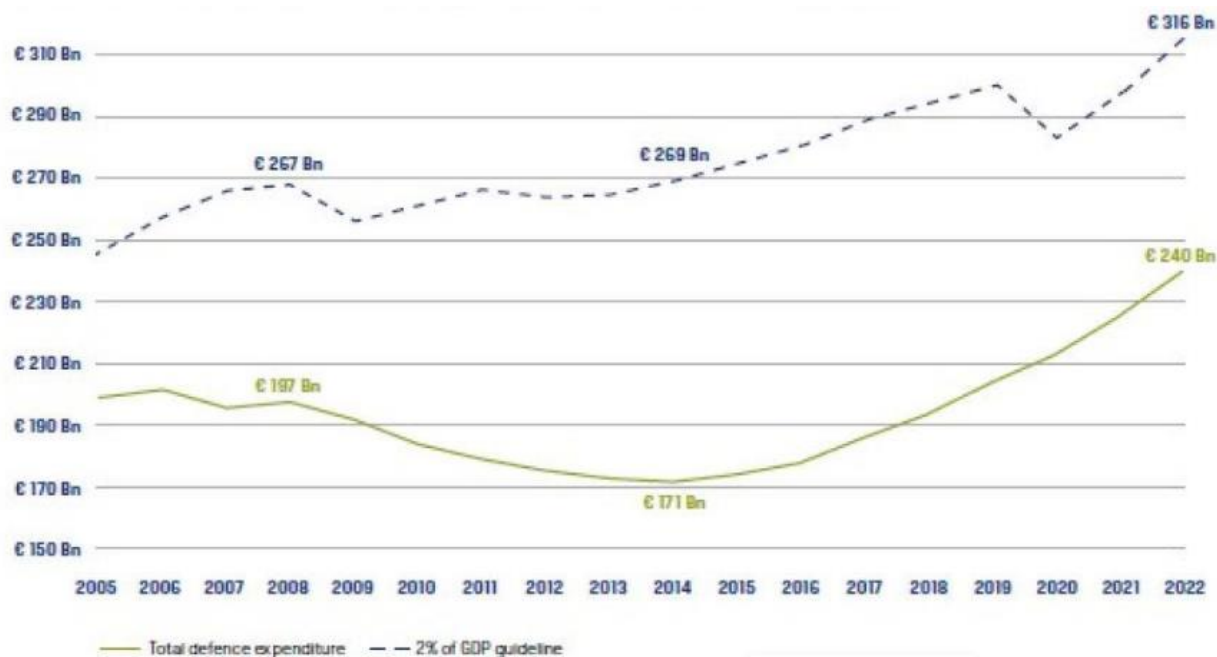

Рис. 3.2. Загальні витрати на оборону та 2% ВВП (у постійних цінах 2022 року).

Інвестиції в нові оборонні можливості досягли 58 мільярдів євро у 2022 році – 24% від загальних витрат на оборону. Четвертий рік поспіль ми перевершуємо контрольний показник у 20%, встановлений для інвестицій в оборону. Однак загальні витрати на оборону залишаються на рівні близько 1,5% валового внутрішнього продукту. Щоб досягти цілі НАТО у 2 %, державам-членам потрібно буде витратити додаткових 76 мільярдів євро.

ЄС все ще не має критично важливого оборонного потенціалу, і нам все ще потрібно більше інвестувати в оборону. Я знаю, що цього дуже важко досягти в той час, коли економіка не процвітає, але нам терміново потрібно це зробити. І, що найважливіше, ми маємо робити це разом у тісно скоординований спосіб, щоб заповнити прогалини, уникнути дублювання та зміцнити промисловий потенціал. З початку свого мандату я багато разів казав, що нам потрібно «інвестувати краще разом». Це має перестати бути гаслом, щоб стати реальністю! [47]

У нас є рамки, необхідні для координованого щорічного огляду з питань оборони, постійного структурованого співробітництва та інструментів Комісії для підтримки таких зусиль, як-от Європейський оборонний фонд. 68 проектів,

які зараз виконуються в рамках PESCO, показують, що співпраця може працювати, але ми повинні бути більш амбітними. Проекти PESCO мають більше торкатися ядра оборонних можливостей. Чому ми не могли б розробити, наприклад, нове покоління військових кораблів через PESCO? Стратегічний огляд PESCO, який ми щойно запустили, стане можливістю мислити ширше.

Щоб досягти успіху в спільному розвитку можливостей, відправною точкою є визначення спільних пріоритетів. Промисловість має нарощувати виробничі потужності, але наші збройні сили самі визначають, що їм потрібно. Це основна робота EDA – через план розвитку потенціалу. Кілька тижнів тому 27 міністрів оборони погодили новий набір пріоритетів у п'яти стратегічних сферах – сухопутній, повітряній, морській, кібернетичній та космічній, – а також щодо стратегічних механізмів і засобів примноження сил.

Ці пріоритети відображають уроки, засвоєні Україною, а також потреби в Спроможності швидкого розгортання ЄС, одному з головних проектів Стратегічного компасу. У деяких ситуаціях нам знадобиться можливість швидко розгорнути сили, як-от у Кабулі в серпні 2021 року або нещодавно в Судані. У таких випадках спільні дії збільшили б наші можливості та зменшили ризики та витрати. У жовтні я був у Кадісі на перших в історії військових навчаннях ЄС, що передбачало можливість розгортання цих сил у 2025 році. [48]

Наприкінці листопада новий багатонаціональний навчальний центр вертольотів (МНТС) у Сінтрі, Португалія, перейняв існуючі навчальні програми EDA. Тисячі екіпажів гелікоптерів із 16 держав-членів уже підготовлені до багатонаціонального розгортання. EDA також підтримує ефективну взаємодію на землі.

Нам також потрібно зробити більше, щоб агрегувати попит і закуповувати разом. З ініціативою щодо боєприпасів EDA довела, що вони можуть це зробити. І тепер вони розпочнуть спільні закупівлі ХБРЯ та військового обладнання.

Ще один важливий урок України – наш ОПК недостатньо сильний і стійкий. EDIRPA та ASAP є негайною реакцією. Потрібно дивитися на довгострокову перспективу. Це те, що є наміром в майбутню Європейською

оборонно-промисловою стратегією. У своїй програмній промові президент фон дер Ляєн окреслила основні будівельні блоки майбутньої стратегії.

Оборонна промисловість є сферою, де дуже важлива тісна співпраця між міжурядовими органами, відповідальними за оборонну політику ЄС, такими як EDA, та службами Комісії, які відповідають за європейський бюджет.

Ми з моєю командою тісно співпрацюємо з комісаром Бретоном і службами Комісії над цим. Оборонна промисловість є сферою, де дуже важлива тісна співпраця між міжурядовими органами, відповідальними за оборонну політику ЄС, такими як EDA, та службами Комісії, які відповідають за європейський бюджет. [49]

ВИСНОВКИ

Висновки щодо особливостей управління в оборонній політиці ЄС є дещо передчасними, частково через останні події, частково через відсутність досліджень у цьому куті зору. Дослідницьке співтовариство все ще мало знає про динаміку цього політичного процесу, а також про наслідки, які він створює в державах-членах. Зосередитися на тому, як країни-члени беруть участь у європеїзованому політичному процесі та які наслідки має ця участь, звичайно, необхідно для повної оцінки існування чогось «спільного» (або «спільного») європейського. Це все більш цікаве дослідницьке завдання, враховуючи еволюцію політики безпеки та оборони як такої та велику різноманітність держав-членів, великих і малих, нових і старих. Наші висновки щодо характеристик ЄПБО також мають сприяти дослідженням європеїзації, особливо коли йдеться про глибину процесу, оскільки тепер ми знаємо, що різні типи акторів залучені до різних підсистем.

Еволюція оборони як сфери політики також є темою, яка заслуговує на подальше дослідження. Як оборонна політика пов'язана із зовнішньою політикою та політикою безпеки в сучасній Європі? Чи можна все ще розглядати її як сферу, яка «фундаментально відрізняється» від інших сфер політики, враховуючи, наприклад, зростання європеїзації безпеки та оборони. Мають бути різні підходи до цього питання, і відповіді, ймовірно, будуть різними. Як зазначалося вище, оборона – це те, що гарантує безпеку і не обов'язково пов'язане з військовими можливостями; і зростаючий взаємозв'язок цивільного та військового виміру безпеки та оборони також є аспектами, які потребують подальших досліджень. Ці аспекти можуть вплинути на системи управління в цій сфері – як на національному, так і на європейському рівнях. Дійсно, якщо європейська оборона, яку ми маємо, не є ані колективною, ані спільною, а радше спільною, весь підхід до миру та безпеки може змінитися, як припускає Біго, коли він стверджує, що різниця між внутрішньою та зовнішньою безпекою в ЄС зникає.

Питання, пов'язане зі структурою управління ЄПБО, полягає в тому, які механізми існують для сприяння консенсусу в цій сфері політики. Міждержавна риса означає, що консенсус необхідний для розробки оборонної політики, сфери політики, яка традиційно була політично чутливою. Як зазначалося вище, це може мати відношення до соціалізації та тиску з боку однолітків, але це потребує додаткового дослідження.

Нарешті, якщо важливість ЄС у сфері оборони зростає, що можна сказати про зовнішні наслідки цього процесу для відносин у трансатлантичному регіоні, у країнах-сусідах ЄС і в глобальному масштабі.

Роль НАТО в цьому розвитку також заслуговує на пояснення. Зі сказаного вище стає очевидним, що ЄС є важливим актором для своїх держав-членів і що європеїзація, здається, поглиблюється. Ззовні ЄС лише нещодавно став актором із військовим потенціалом. Акторська роль ЄС у цій сфері, безумовно, є проблемою, оскільки вона не вписується в традиційну концепцію актора з військовим потенціалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Borrell 2021: Time to Move Forward with the Strategic Compass 18 November 2021. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/regions/middle-east-north-africa-mena/107464/time-move-forward-strategic-compass_en
2. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
3. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020 Pp.8/9 On the Path to ‘Strategic Autonomy’: The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EPRS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EPRS_STU(2020)652096_EN.pdf)
4. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
5. EEAS 2021: Memo: Questions and Answers: Threat Analysis – a background for the Strategic Compass. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2020_11_20_memo_questions_and_answers_-_threat_analysis_-_copy.pdf
6. Ibid
7. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
8. EEAS 2021: Towards a Strategic Compass for the EU. EEAS. Available at:

https://eeas.europa.eu/sites/default/files/towards_a_strategic_compass-2021-11.pdf

9. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p37 On the Path to ‘Strategic Autonomy’: The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EPRS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EPRS_STU(2020)652096_EN.pdf)
10. Mogherini 2016: Foreword to the EU Global Strategy. Available at: https://eeas.europa.eu/archives/docs/statements-eeas/docs/foreword_hrvp_en.pdf
11. Borrell 15 November 2021
12. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
13. CSIS 2021: The EU’s New Strategic Compass. CSIS. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=thJEXAUWCKc>
14. Barcikowska 2013: 4. EU Battlegroups – Ready to go? EUISS. Available at:
15. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
16. von der Leyen 2021. European Union State of the Union 2021. Available at:
http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Brief_40_EU_Battlegroups.pdf
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_21_470
17. Latici and Lazarou 2021: p4: Where will the Strategic Compass Point? EPRS. Available at:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698057/EP_RS_BRI\(2021\)698057_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698057/EP_RS_BRI(2021)698057_EN.pdf)

18. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
19. Bendiek, 2017: 6. A Paradigm Shift in the EU's Common Foreign and Security Policy: From Transformation to Resilience, SWP. Available at: https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2017RP11_bdk.pdf
20. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p47 On the Path to 'Strategic Autonomy': The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU(2020)652096_EN.pdf)
21. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
22. [Borrell 2021: A Strategic Compass to Make Europe a Security Provider. EEAS. Available at: [foreword_-_a_strategic_compass_to_make_europe_a_security_provider.pdf](https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_a_strategic_compass_to_make_europe_a_security_provider.pdf) (europa.eu). See also: von der Leyen 2021: State of the Union Address. Available at: State of the Union Address by President von der Leyen (europa.eu)
23. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p40 On the Path to 'Strategic Autonomy': The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at:

24. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU(2020)652096_EN.pdf)
25. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p29 On the Path to ‘Strategic Autonomy’: The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU(2020)652096_EN.pdf)
26. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p40 On the Path to ‘Strategic Autonomy’: The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU(2020)652096_EN.pdf)
27. Mogherini 2016: p21 EU Global Strategy on Foreign and Security Policy: Implementation Plan on Security and Defence. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf
28. Europarl 2021 Is the EU Creating a European Army. European Parliament. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20190612STO54310/eu-army-myth-what-is-europe-really-doing-to-boost-defence>
29. European Commission 2021 The European Defence Fund. Available at: https://ec.europa.eu/defence-industry-space/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf_en
30. Borrell 2021: Memo: Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass. EEAS. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2021-09-12_-_memo_-_strategic_compass_-_final.pdf
31. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p28 On the Path to ‘Strategic Autonomy’: The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU(2020)652096_EN.pdf)

32. Mazzar 2015: 1 Mastering the Gray Zone: Understanding A Changing Era of Conflict. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College
33. Anghel, Lazarou, Saulnier, Wilson 2020: p30. On the Path to ‘Strategic Autonomy’: The EU in an Evolving Geopolitical Environment. EPRS. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU\(2020\)652096_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652096/EP_RS_STU(2020)652096_EN.pdf)
34. Vedby Rasmussen 2009: 1. The Risk Society at War: Terror, Technology and Strategy in the Twenty-First Century. University of Cambridge Press.
35. Walshe 31 January 2022: Europe Must Shed Its Illusions About Russia. Foreign Policy. Available at: <https://foreignpolicy.com/2022/01/31/europe-russia-putin-ukraine-germany-france-nato-uk-illusions/>
36. Малена Бріц, Аріта Ерікссон «Європейська політика безпеки і оборони: четверта система європейської зовнішньої політики?», 2019.
37. Bansak, K., Hainmueller, J., Hopkins, D. J., & Yamamoto, T. (2022). Using Conjoint Experiments to Analyze Election Outcomes: The Essential Role of the Average Marginal Component Effect. *Political Analysis*, 1–19. <https://doi.org/10.1017/pan.2022.16>
38. Beetsma, R., Burgoon, B., Nicoli, F., de Ruijter, A., & Vandenbroucke, F. (2021). Public support for European cooperation in the procurement, stockpiling and distribution of medicines. *European Journal of Public Health*, 31(2), 253–258. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaa201>
39. Beetsma, R., Burgoon, B., Nicoli, F., de Ruijter, A., & Vandenbroucke, F. (2022). What kind of EU fiscal capacity? Evidence from a randomized survey experiment in five European countries in times of corona. *Economic Policy*. <https://doi.org/10.1093/epolic/eiac007>

40. Bergmann, J. (2019). Neofunctionalism and EU external policy integration: The case of capacity building in support of security and development (CBSD). *Journal of European Public Policy*, 26(9), 1253–1272. <https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1526204>
41. Burgoon, B., Kuhn, T., Nicoli, F., & Vandenbroucke, F. (2022). Unemployment risk-sharing in the EU: How policy design influences citizen support for European unemployment policy. *European Union Politics*, 23(2), 282–308. <https://doi.org/10.1177/14651165221075251>
42. Bremer, B., Kuhn, T., Meijers, M. And F. Nicoli (2023) In This Together? Support for European Fiscal Integration in the COVID-19 Crisis. *Journal of European Public Policy*, forthcoming. BVerfG. (2019). Judgment of the Second Senate of 30 June 2009 (2 BvE 2/08).
43. Council of the European Union. (2017). Council Decision (CFSP) 2017/2315 of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States. <http://data.europa.eu/eli/dec/2017/2315/oj/eng>
44. De Vreese, C. H., & Kandyla, A. (2019). News Framing and Public Support for a Common Foreign and Security Policy. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 47(3), 453–481. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2009.01812.x>
45. European Commission. (2019). Evaluation of Directive 2009/81/EC on public procurement in the fields of defence and security Accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament
46. and the Council on the implementation of Directive 2009/81/EC on public procurement in the fields of defence and security, to comply with Article 73(2) of that Directive. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0407>
47. European Commission. (2022a). Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on establishing the European defence industry Reinforcement through common

- Procurement Act. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0349>
48. European Commission. (2022b). Q&A: Defence Investment Gaps and measures to address them. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_22_3144
49. European Commission (2023) Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on establishing the Act in Support of Ammunition Production, COM(2023) 237 final
50. European Defense Agency. (2023). Frequently Asked Questions (FAQ): Update As Of 4 April 2023.
51. European External Action Service. (2022). A Strategic Compass for Security and Defence. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en
52. European Parliament. (2019, June 24). EU army myth: What is Europe really doing to boost defence? <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20190612STO54310/euarmy-myth-what-is-europe-really-doing-to-boost-defence>
53. European Union (2009) Treaty on the European Union.